

**İLKÖĞRETİM BEŞİNCİ SINIFLARDA EKRANDAN OKUMANIN
ANLAMAYA ETKİSİ**

Betül ERTUĞRUL

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Erol DURAN

Uşak

Eylül,2013

TC
UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
İLKÖĞRETİM SINIF EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM BEŞİNCİ SINIFLARDA EKRANDAN OKUMANIN
ANLAMAYA ETKİSİ

Betül ERTUĞRUL

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Erol DURAN

Uşak

Eylül, 2013

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

İLKÖĞRETİM BEŞİNCİ SINIFLARDA EKRANDAN OKUMANIN ANLAMAYA ETKİSİ

Betül ERTUĞRUL

İlköğretim Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2013

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Erol DURAN

Bu araştırma ile ilköğretim birinci kademede ekrandan okumanın anlama üzerine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte bilginin yayılmasında ve alınmasında internet, bilgisayar gibi araçların kullanılması bilgilerin ekran üzerinden okunmasını gerektirmektedir. Ekran üzerinden yapılan bu okuma şekli ekran okuma olarak tanımlanmaktadır.

Bu araştırma deneme modelidir. Araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında birinci kademeye devam eden 5. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Focus grup yöntemiyle belirlenen 4 metin, örneklemdaki 72 öğrenciden 36' sına basılı materyalden, 36' sına ekrandan okuma yaptırılmıştır. Metinlere ait sorulara verilen cevaplar 3 öğretmen tarafından değerlendirilmiştir. Yapılan t-testi sonuçlarına göre, ilköğretim 5. Sınıfta ekrandan okuma yapan öğrenciler ile basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin okuduğunu anlama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu konuda basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin, ekran üzerinden okuma yapan öğrencilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Random (rasgele) örnekleme seçilen 66 öğrencinin görüşme yöntemiyle ekrandan okumaya ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin önemli bir kısmı ekrandan okuma yapmak istediklerini söylemişlerdir. Bunun sebebi olarak da ekrandan okumanın basılı materyalden okumaya göre daha zevkli ve eğlenceli olması şeklinde belirtmişlerdir. Bir kısmı ise ekrandan okuma yapmayı istemediklerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu ekrandan okumanın basılı metinlere göre zevkli ve eğlenceli olduğunu söylemiştir. Ayrıca bu

öğrencilerin çok az bir kısmı ise, dijital metinlerin okuma alışkanlığını olumlu etkilediğini, bilgiye daha kolay erişim sağlandığını ve bilgilerin daha kalıcı olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına yakını ekrandan okumanın zararını, sağlığı tehdit etmesi (göz sağlığı, baş ağrısı) olarak ifade etmiştir. Ayrıca bu öğrencilerin önemli bir kısmının okuma hızını yavaşlattığını, ders çalışma alışkanlığını olumsuz etkilediğini, okuma esnasında okuduğu yeri kaybettiğini belirtmiştir. Öğrencilerin çok az bir kısmının da ekrana bağımlı hale geldiğini, okuma esnasında yorgunluk hissettiğini söylemiştir.

Anahtar kelimeler: Okuma, ekran okuma, anlama

ABSTRACT**THE EFFECT OF SCREEN READING ON UNDERSTANDING IN
PRIMARY FIFTH CLASS**

Betül ERTUĞRUL

Department of Elementary Education

Institute of Social Sciences Uşak University, September, 2013

Supervisor: Assist. Prof. Dr Erol DURAN

This study aims to find out the effect of screen reading on understanding of first grade primary school students.

Developments in technology like the internet and computer require to read information on screen for getting information and expanding it. This type of reading is defined as screen reading.

This study is an experimental research, which was conducted with fifth grade primary school students in 2011-2012 education year. Four texts, which were decided by employing focus group method, were applied to 72 students. Among these 72 students, 36 students were subjected to printed materials while the other 36 students were subjected to screen reading. The students' answers given to the questions about the texts were evaluated by three teachers. According to t-test results, there is a statistically significant difference between the understanding results of the fifth grade students who read on screen and the students who read on printed materials. Consequently, it can be said that learners who read on printed material are more successful than learners who read on screen.

66 students were chosen with random sampling in order to determine their perceptions on screen reading. A significant part of the students stated that they wanted to read on screen because they found screen reading more enjoyable than reading on printed material. However, some students stated that they did not want to read on screen. Moreover, a little part of these students indicated that digital texts affected their reading habit positively, provided easier access to information, and the

information they got was more permanent. Nearly all the students reported that the disadvantage of reading on screen is a threat for health (eye health, headache). Furthermore, an important part of the learners stated that it slowed their pace of reading, affected their reading habit negatively, and they lost the line they read. A little part of the learners became addicted to the screen and they said they got tired while reading.

Keywords: Reading, screen reading, understanding

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Betül ERTUĞRUL'un “**İlköğretim Beşinci Sınıflarda ekrandan Okumanın Anlamaya Etkisi**” başlıklı tezi 02 Eylül 2013 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Yrd.Doç. Dr. Erol DURAN

.....

Üye : Yrd.Doç. Dr. Zekerya BATUR

.....

Üye : Yrd.Doç. Dr. Cüneyit AKAR

.....

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Musa ÇİFCİ

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezimi hazırlama sürecinde eşsiz tecrübelerini değerli zamanını, özverisi ve emeğiyle en büyük desteği veren değerli hocam ve danışmanın Yrd. Doç. Dr. Erol DURAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Hayatımda her zaman yanımda olan her koşulda en büyük destekçim olan çalışmalarımı beni cesaretlendirip dertsek veren sevgili anneme, babama ve ablama teşekkür ederim.

Çalışma dönemimde yanımda olan ve sürekli destek veren arkadaşlarım ve dostlarım Şerife ÜNAL, Dilek ARCA, Ferda BİLGİLİ, Gözde KAVAK'a teşekkür ederim.

Araştırmayı yürüttüğüm Bölme Öğretmen Hüseyin Cahit İlköğretim Okulu ve Ömer Bedrettin İlköğretim okulundaki öğrencilere, sınıflarında araştırmamı yapmama izin veren ve beni destekleyen Hasan ÇAKILCI, Recep ÖZADAM ve Huriye BALABAN' a teşekkürler.

Betül ERTUĞRUL

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

:

Adı Soyadı : Betül ERTUĞRUL

Doğum Yeri ve Tarihi : Uşak 30.09.1988

Lisans Öğrenimi : Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

Bildiriler:

İlköğretim Ders Kitaplarının Dijital Ortama Taşınmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri 20. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Burdur 2010, Sözlü Bildiri (Erol DURAN, Betül ERTUĞRUL)

Ekrandan Okumanın İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Anlamaya Etkisi. Gazi Üniversitesi Uluslararası Türkçe Eğitimi Sempozyumu Ankara 2011 Sözlü Bildiri (Erol DURAN, Betül ERTUĞRUL)

Makaleler:

İlköğretim Ders Kitaplarının Dijital Ortama Taşınmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Bahar 2012, Cilt:10, Sayı:2 Syf: 347-365 (Erol DURAN, Betül ERTUĞRUL)

İletişim

e-posta adresi : betull20@windowslive.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x

1. BÖLÜM

1. Giriş.....	1
1.1. Tezin Adı.....	2
1.2. Tezin Konusu	2
1.3. Tezin Amacı	2
1.4. Tezin Önemi	3
1.5. Tezin Yöntemi.....	3
1.5.1. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	3
1.5.2. Veri Toplama Süreci.....	4
1.5.3. Verilerin Analizi	5
1.5.4. Çalışma Grubu.....	5
1.5.5. Kapsam ve Sınırlılıklar	5
1.5.6. Varsayımlar	6

2. BÖLÜM

1. Okuma.....	6
1.1. Okuma ve İnsan Hayatındaki Yeri	10
1.2. Okuma Unsurları	13

1.2.1. Fiziksel Unsurlar	13
1.2.1.1. Okuma ve Göz.....	13
1.2.1.2. Okuma ve Beyin İlişkisi	14
1.2.2. Sosyolojik Unsurlar	16
1.2.3. Psikolojik Unsurlar	17
1.2.4. Zihinsel Unsurlar	18
2. Ekrandan Okuma ve Anlama İlişkisi	18
2.1. Anlama	18
2.2. Anlamının Gerçekleşme Süreci.....	21
3.3. Ekranik Okuma ve Anlama	22
3. BÖLÜM	
1. Bulgular.....	29
1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	29
1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	34
4. BÖLÜM	
1. Sonuç Ve Öneriler.....	37
1.1. Sonuç	37
1.2. Öneriler.....	39
KAYNAKÇA	40
EKLER.....	
Ek-1: Araştırma İzin Belgesi	45
Ek-2: Metinler	48
Ek-3: Değerlendirme Soruları	63
Ek-4: Değerlendirme Ölçekleri	79

TABLolar LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 1: Öğrencilerin Bilgisayarı Kullanım Amaçlarını Gösterir Dağılım	29
Tablo 2: Öğrencilerin Ekrandan Okuma Yapmak İsteyip İstemediklerini Gösterir Dağılım	30
Tablo 3: Ekrandan Okuma Yapmanın Yararlarına ve Zararlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	32
Tablo 4: Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları (Metin-1'e ait)	34
Tablo 5: Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları (Metin-2'ye ait)	34
Tablo 6: Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları (Metin-3'e ait)	35
Tablo7: Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları (Metin-4'e ait)	35
Tablo 8: Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları (Metin-5'e ait)	36
Tablo 9: Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları (Genel Başarıya ait)	36

1. BÖLÜM

1. Giriş

Çeşitli kitle iletişim araçlarının kullanımı, toplumsal yaşamın her alanında ve bireyler arasında giderek yaygınlaşmış ve bu durum bireyin bilgiye ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Ancak bu gelişmelere rağmen okuma eylemi, bilginin edinilmesinde hâlâ en önemli ve en etkili araçtır ve bireyin yaşamı boyunca sıkça başvurduğu bir öğrenim biçimidir (Coşkun, 2003:101; Özbay, 2007:1).

Okuma TDK (2011)'da, “okumak işi; bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları seslendirmek veya düşünceyi anlamak” şeklinde açıklanmıştır. Savaş (2006: 63), Sever (1997: 12) ve Yavuzer (2000: 45) ise okumayı, kelimeleri, cümleleri, noktalama işaretleriyle bir yazıyı bir bütün olarak görme, algılama ve kavrama süreci olarak tanımlamışlardır. Anlam kurma olarak tanımlanan okuma, öğrencinin zihinsel gelişimine en büyük katkıyı sağlayan öğrenme alanıdır (Akyol, 2006; Ünal, 2006: 62). Okuma sürecinde duygu, düşünce ve bilgiler zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlam kazandırılmakta ve zihinde yapılandırılmaktadır (Güneş, 2010; MEB, 2009: 16). Çelik, 2006 'e göre okuma; gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketlerinden ve zihnin manayı kavrama gayretinden meydana gelen karmaşık bir etkinlik olarak tanımlamaktadır. Batur, Gülveren ve Balcı, (2013) okuma eylemini, sadece kelimeleri tanıma değil, anlama ve kavrama ile gerçekleşen bir etkinlik olduğunu ve okumanın mekanik bir etkinlikten öte, birçok üst düzey becerileri gerektiren bir süreç olduğunu belirtmiştir.

Anlamak TDK (2011)' de, “bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak” şeklinde açıklanmıştır.

İnsanın bilgilenme, öğrenme ve eğitim sürecindeki en temel iletişim aracı her zaman “kitap” olmuştur. 1450'de başlayan kitapların baskı yoluyla çoğaltılması süreci, günümüzde de en yoğun şekilde kitap üretiminde kullanılmaktadır. Ancak, 1993'ten sonra hızla gelişen ve yaygınlaşan internet, iletişimde, geleneksel ortamlara göre çok farklı bir yayın ortamı oluşturmuştur (Gürçan, 2005).

Çağımızda bilim ve teknolojinin hızla ilerlemesi bilginin üretimi, dağıtımı ve paylaşımında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Eskiden kitap, dergi, gazete gibi basılı ürünlerle dağıtılan bilgiler günümüzde bilgisayar, televizyon, radyo, video gibi araçlarla yayılmaktadır. Özellikle bilgisayar, internet gibi araçlar bilginin üretilmesi, yayılması ve kullanılmasını çok kolaylaştırmaktadır. Bu durum çoğu kişiyi kitap yerine bilgisayara yöneltmekte, yeni bilgilerin ekrandan okunarak

alınmasını getirmektedir. Böylece “ekran okuma” denilen yeni bir okuma türü ortaya çıkmaktadır. (Güneş,2010:2)

Günümüzde teknolojinin hızlı değişimi ile her birey gün içerisinde ekran üzerinden okumalar yapmak zorunda kalmaktadır. Özellikle bilgisayar ve internet üzerinden bilgi edinme amaçlı okumalar yapılmaktadır. Yapılan bu okumalarda önemli bir noktada okuduğunu ne kadar anlayabildiği konusudur. İlköğretim öğrencileri de hızlı değişen teknolojiye çabuk alışabilmektedir. Bu araştırmada ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin ekran üzerinden yaptıkları okumaların anlamalarını ne düzeyde etkilediği ele alınmıştır.

1.1. Tezin Adı

İlköğretim Beşinci Sınıflarda Ekrandan Okumanın Anlamaya Etkisi

1.2. Tezin Konusu

Çağımızda bilim ve teknolojinin hızla ilerlemesi bilginin üretimi, dağıtımı ve paylaşımında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Eskiden kitap, dergi, gazete gibi basılı ürünlerle dağıtılan bilgiler günümüzde bilgisayar, televizyon, radyo, video gibi araçlarla yayılmaktadır. Özellikle bilgisayar, internet gibi araçlar bilginin üretilmesi, yayılması ve kullanılmasını çok kolaylaştırmaktadır. Bu durum çoğu kişiyi kitap yerine bilgisayara yöneltmekte, yeni bilgilerin ekrandan okunarak alınmasını getirmektedir. Böylece “ekran okuma” denilen yeni bir okuma türü ortaya çıkmaktadır (Güneş,2010:2).

Bu araştırmada, ilköğretim birinci kademedeki ekrandan okuma ve bu yeni okuma biçiminde anlamamanın etkisinin ne yönde gerçekleşeceği araştırılmaya çalışılmıştır.

1.3. Tezin Amacı

Günümüzde okuma, yazılı, görsel ve elektronik metinler üzerinde dikkat, algılama, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentezleme ve çözümlleme gibi farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği, öğrenmede ve eleştirel bilince ulaşmada en etkili dil becerisi olarak tanımlanabilir. (MEB, 2012).

Anlama, “yazının anlamını bulma, onlar üzerinde düşünme, nedenlerini araştırma, sonuçlar çıkarma ve değerlendirme biçimidir “(Güneş, 2000: 59).

“Ekran veya elektronik okuma günümüzde bireyin çok sık karşılaştığı ancak farkında olmadan kullandığı bir okuma becerisi ve okuma türüdür.”(Maden, 2012)

Bu araştırma ile ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin ekrandan okumanın anlama üzerine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin ekrandan okumaya yönelik düşünceleri nasıldır?
2. İlköğretim beşinci sınıfta ekrandan okuma yapan öğrenciler ile basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin okuduğunu anlama puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4. Tezin Önemi

Alanyazın tarandığında, okuma ve anlamaya yönelik birçok araştırma ile karşılaşılmaktadır. Ancak, ekrandan okuma ve ekrandan okumanın anlamaya etkisi üzerine yapılmış araştırma sayısı yok denecek kadar azdır. Günümüzde ilköğretim birinci kademe öğrencileri okumalarını daha çok basılı materyaller üzerinden yapmakta iken zamanla basılı materyaller yerini dijital metinlere bırakabilir. Bu sebeple bu yeni durumun avantaj ve dezavantajları araştırılmalıdır. Ayrıca, ekrandan okumanın anlamaya etkisine ve ekrandan okuma etkinliklerinde verimliliğinin nasıl arttırılacağına yönelik araştırmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu yönüyle bu araştırmanın alana ve uygulayıcılara hizmet edeceği düşünülmektedir.

1.5. Tezin Yöntemi

Araştırma deneme modellenli araştırmadır. “Deneme modelleri, neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelleridir. Tarama modelleri ile var olan durum gözlenirken, deneme modelinde gözlenmek istenenlerin araştırmacı tarafından üretilmesi söz konusudur. Deneme modellenli bir araştırmada, amaçlar, genellikle, denence (hipotez) şeklinde ifade edilir. Böylece olayların olası nedenlerine ilişkin yargılar sınanmış olur” (Karasar, 2010:87).

1.5.1. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmanın birinci alt problemi için ilköğretim beşinci sınıf öğrencileri ile görüşme yapıldığından 3 farklı alan uzmanının da görüşü alınarak görüşme formu hazırlanmıştır. Bu görüşme formunda öğrencilere “bilgisayarı hangi amaç için kullandıkları”, “ekrandan okumak isteyip istemedikleri” ve “ekrandan okumanın yararlarının ve zararlarının neler olduğu” ile ilgili sorular hazırlanmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemi için, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kullanılan Türkçe ders kitabından ve öğrenci çalışma kitabından 5 farklı metin

seçilmiştir. Metinlerin seçimi, ilköğretim 5. sınıf öğretmenleri ile yapılan focus grup (odak grup görüşmesi) çalışması ile belirlenmiştir. Kullanılan ders kitabındaki metinlerin ve öğrenci çalışma kitabındaki değerlendirme sorularının öğrencilerin daha önceden okunmamış olmasına özen gösterilmiştir. Öğretmenler, metinlerin seçiminde öğrenci düzeyine uygunluğuna, yazı puntosuna, metnin uzunluğuna, okudukları metinlerin daha önceden işledikleri konulardan olmamasına dikkat etmişlerdir. Belirlenen beş metinden “Sanatın Gücü” adlı metin öğrencilerin okuma-anlama başarılarını belirlemek için kullanılmıştır. “Yaşam Dersi”, “Birliğin Temeli”, “İnternet Nedir?” ve “Türkiye’nin Turistik Değerleri” adlı metinler ise öğrencilerin ekran üzerinden ve basılı materyal üzerinden başarı puanlarını belirlemek için seçilmiştir. Öğrencilerin başarı puanlarını belirlemek için 3 uzman akademisyen görüşü alınarak hazırlanan değerlendirme formları ile puanlanması sağlanmıştır. Bu değerlendirme ölçeğinde öğretmenlerin yapmış oldukları puanlama şu şekildedir:

- Hiç cevaplayamadı 1 puan
- Çok az kısmını cevapladı 2 puan
- Kısmen cevapladı 3 puan
- Cevabının çoğunluğu doğru 4 puan
- Tam cevapladı 5 puan.

1.5.2. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmaya başlamadan önce araştırma için gerekli olan resmi izin alınmış ve izin ekte sunulmuştur. Araştırma için okullara gidilerek 5. sınıf öğretmenleri ile görüşme yapıldı. Sınıf öğretmenlerine yapılan araştırmanın amacı ve uygulamanın nasıl yapılacağı hakkında bilgi verildi. Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeden sonra öğrenciler, çalışmanın ne amaçla yapılacağı ne kadar süre ile yapılacağı hakkında bilgilendirildiler. Öğrencilerin yapılacak uygulama için sordukları sorular cevaplandırıldı.

Öğrencilerin ekrandan okumaya yönelik düşüncelerini belirlemek için 66 öğrenci seçildi. Bu öğrencilerle 10 farklı grup oluşturuldu. 6 öğrenci ile oluşturulan bu gruplarla görüşme yapıldı. Her öğrenci grubunun görüşmeler esnasında birbirlerinden etkilenmemesine dikkat edilmiştir.

Öğrencilere ilk olarak “Sanatın Gücü” adlı metin verildi. Metni her öğrenci basılı materyalden okudu. Daha sonra metne ait olan değerlendirme sorularını cevaplandırdı. Öğrencilerin cevaplarını ise 3 öğretmen değerlendirme formuna göre

puanlandı. Öğretmenlerin puanlanması esnasında öğrencilerin isimleri kapatıldı. “Yaşam Dersi”, “Birliğin Temeli”, “İnternet Nedir” ve “Türkiye’nin Turistik Değerleri” ve adlı metinleri Ömer Bedrettin İlköğretim Okulu 5-C sınıfındaki öğrenciler basılı materyal üzerinden okudular ve değerlendirme sorularını cevaplandırdılar. Bölme Öğretmen Hüseyin Cahit İlköğretim Okulu 5-A ve 5-B sınıflarındaki öğrenciler ise bilgisayar laboratuvarında dikkatlerini çekebilecek diğer unsurlar ortamdaki çekilerek (internet, oyun gibi) metinleri ekran üzerinden okumaları sağlandı. Her bir öğrenci kendi ekranında metni okudu ve değerlendirme sorularını cevaplandırdı. Tüm öğrencilerin cevapları 3 farklı öğretmen tarafından puanlandı. Elde edilen puanların ortalaması alındı. Veriler SPSS 19.00 paket programına girildikten sonra her bir metin için t-testi yapıldı. Daha sonra tüm metinlere ait puanlara t-testi yapıldı.

1.5.3. Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci alt problemi betimsel ve içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İkinci alt problemi ise, t-testi ile analiz edilmiştir. İkinci alt probleme ilişkin bulgular SPSS 19.00 paket programı ile analiz edilmiştir.

1.5.4. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Uşak İli 2011-2012 eğitim öğretim yılında birinci kademe devam eden 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma Uşak İli Merkez İlçesinde rasgele örnekleme seçilen Ömer Bedrettin İlköğretim Okulu 5-C sınıfı öğrencileri ve Bölme Öğretmen Hüseyin Cahit İlköğretim Okulu 5-A ve 5-B sınıflarındaki öğrencilere uygulanmıştır.

Araştırma Uşak ili merkez ilköğretim okulu 5. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden %54.5’i (n=36) kız, %45.5’i (n=30) erkektir. Bu öğrencilerden %59.1’i (n=39) bilgisayarlarının var olduğunu, %40.9’u (n=27) ise bilgisayarlarının olmadığını söylemiştir.

1.5.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- ✓ 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Uşak iline bağlı Ömer Bedrettin İlköğretim Okulu 5-C sınıfındaki öğrenciler ve Bölme Öğretmen Hüseyin Cahit İlköğretim Okulu 5-A ve 5-B sınıflarındaki öğrencilerden elde edilen verilerle,

- ✓ Öğrencilerin anlama başarıları, okuma metinlerine ait değerlendirme sorularına verdikleri cevaplar ile,
- ✓ Verilerin toplanması esnasında kullanılan 4 metin ile,
- ✓ Bilgisayar ekranı üzerinden okuma ile sınırlandırılmıştır.

1.5.6.Varsayımlar

Araştırmaya ait varsayımlar aşağıda sunulmuştur:

- ✓ İlköğretim 5. Sınıf ders kitabı ve çalışma kitabından seçilen 5 metin ve değerlendirme sorularının öğrenci seviyelerine uygun olduğu
- ✓ Öğrencilerin değerlendirme sorularına dürüst bir şekilde cevap verdikleri
- ✓ Öğrencilerin görüşme esnasında sorulan sorulara dürüst bir şekilde cevap verdikleri
- ✓ Araştırma grubundaki öğrencilerin birbirlerinden etkilenmedikleri
- ✓ Araştırmanın örnekleminin evreni temsil ettiği

2. BÖLÜM

1. Okuma

Okumanın tanımı birçok kişi tarafından yapılmıştır. Bu tanımlarda ise okumanın farklı yönleri vurgulanmıştır.

Okuma eskiden, bir cümlenin anlamını alma aracı olarak, günümüzde ise, beyin teknolojisini geliştirme aracı olarak tanımlamaktadır (Güneş,2000). İnsanların kendi aralarında önceden kararlaştırdıkları özel sembolleri tanıma ve anlam kurma süreci (Akyol, 2006; Arslan ve Dirik, 2008; Biemiller ve Siegel, 1997; Binbaşıoğlu, 2004; Calp, 2007; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Ocak, 2004; Öz, 2006; Özbay,2007; Özdemir, 1987; Rozan, 1982; Sever, 2004; Tosunoğlu, 2002; Ünalın, 2006; Yağcıoğlu ve Değer, 2002; Yalçın, 2002) olan okuma, bireylerin farklı kaynaklara ulaşarak; yeni bilgi, olay, durum ve deneyimlerle karşılaşmasını sağlayan; araştırma, yorumlama, tartışma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştiren (Akbayır, 2007) temel dil becerisidir.

Okuma bireysel bir etkinliktir. Ancak ne kadar bireysel bir etkinlik olursa olsun, toplumla da ilgilidir. Bireyler toplumla uyumlu olabilmek için de okurlar. Okuma, toplumun uygarlaşmış olmasına da bağlıdır. Uygar toplumlarda okumak ilerlemenin bir gereği olarak ele alınırken, gelişmemiş toplumlarda okumayan bir nesil tehlikesi söz konusudur (Demirel,1999:61).

Okuma, görme, anlama ve zihinde yapılandırma olmak üzere üç aşamayı içermektedir. Görme aşamasında yazıdaki çizgi, harf ve semboller algılanmaktadır. Ardından bunlara dikkat yoğunlaştırılarak kelime ve cümleler tanınmakta, ilgi duyulan ve gerekli görülenler seçilmektedir. Seçilen bilgiler, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz-sentez yapma, sorun çözme ve değerlendirme gibi zihinsel işlemlerden geçirilerek anlamlandırılmaktadır. Son aşamada ise anlamlandırılan bilgiler ön bilgilerle birleştirilerek bütünleştirilmekte ve zihinde yapılandırılmaktadır (MEB, 2012: 16). Okuma harf, sözcük, grafik ve resim gibi görsellerin, duyu organları yoluyla algılanması, önceki bilgilerden hareketle *tanınması, anlamlandırılması ve yorumlanmasına* dayanan duyuşal ve zihinsel etkinliklerin aynı anda işletilmesini gerektiren karmaşık bir süreçtir (Karatay, 2009:59).

Okuma, insanın dünyasını genişleten, olaylara bakışını değiştiren, kişiliğine etkisi olan, bilgisizlikten koruyan bir eylemdir. Okumak, buluştur, eğlencedir, kendini keşiftir (Eyre, 2005; Panigrahi & Panda, 1996). Okuma aynı zamanda yaşamı zenginleştiren, insanın bilgi ve kültür kazanmasında anahtar rol oynayan, sürekli geliştirilmesi gereken bir beceridir (Coşkun, 2003).

Ceylan (2012)' a göre aşağıdaki amaçlar için okuruz:

- Yeni yeni ülkeler tanımak ve devirleri anlamak
- Görgümüzü artırmak
- Düşünce yapımızı geliştirmek ve değiştirmek,
- Duygu âlemimizi renklendirmek, değiştirmek, geliştirmek ya da duyuşal açlığımızı gidermek
- Bozulan moralimizi düzeltmek ve can sıkıntısından kurtulmak
- Hayal gücümüzü geliştirmek, değiştirmek ve genişletmek
- Pek çok konudaki merakımızı gidermek
- Zararlı alışkanlıklardan kendimizi kurtarmak, yön değiştirmek ve genişletmek
- Mesleki başarılarımıza, iş hayatındaki başarılarımıza yeni halkalar eklemek ya da başarısızlıklarımızı önlemek
- Kimseye açamadığımız bedensel, ruhsal, ekonomik ve mesleki sorunlarımıza çözüm bulmak
- Kişilik açısından kendimize yeni bir yön vermek

- Konuşmamızı düzeltmek, okumamızı geliştirmek
- Benliğimize olan güvensizliğimizi, cesaretsizliğimizi, kusurları yenmek
- İyiyi-doğruyu-güzeli-yararlıyı gösteren gerçek bir dostu sığınmak
- Kelimeleri kullanmada, sözleri derlemedeki ustalık ve becerileri tanımak, kelime haznemizi zenginleştirmek
- Yapıtlardaki incelikleri, sanat zevklerini ve estetiği tatmak, yaşamak
- Değersiz denilen eserleri bile okurken yanlışı, kötüyü, kusurluyu gerçek yönüyle tanımak
- Kötü ve zararlı bulunanı okurken bile bu yapıtlara bu damgayı vurduran ölçüleri, görüşleri tanımak.

Günümüzde okuma, yazılı, görsel ve elektronik metinler üzerinde dikkat, algılama, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentezleme ve çözümlleme gibi farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği, öğrenmede ve eleştirel bilince ulaşmada en etkili dil becerisi olarak tanımlanabilir (MEB, 2012).

Okumanın doğası ve nasıl oluştuğu izah edilirken temel niteliklerinin ortaya konulması gerekmektedir. Çocuk gelişimi, davranış bilimleri, psiko-dilbilim, beyin işleyişi gibi alanlarda yapılan araştırmalardan hareketle Anderson ve arkadaşları (1985) okumanın temel prensiplerini şu şekilde belirlemişlerdir (Anderson ve arkadaşları, 1985, Aktaran: Akyol,2005:4-7).

a. Okuma anlam kurma sürecidir: “Yazılı kaynaklar kendini ifade edici değildir. Okuyucu ön bilgilerini kullanarak bu yazılı kaynakları çözmeye çalışmaktadırlar. Okunulan metinden anlamın kurulması büyük ölçüde ön bilgilere bağlı olmaktadır. Bundan ötürü okunulan konu hakkında okuyucular farklı farklı deneyimlere sahip olacaktır. Anlam kurma sürecinde okuyucu metindeki anlamı değiştirirken kendisini de değiştirmektedir. Çünkü bu süreç içerisinde mukayese ederek, analiz ve sentez yaparak farklı düşüncelere ulaşmaktan bahsedilebilmektedir.”

b. Okuma akıcı olmak zorundadır: “Akıcı okuma; noktalama işaretleri, vurgu ve tonlamalara dikkat edilen, geriye dönüş ve kelime tekrarına yer verilmeyen, heceleme ve gereksiz duruşlar yapılmayan, anlamlara dikkat edilerek, konuşurcasına yapılan okumaya verilen addır.

Akıcı okumanın temelinde kelime tanıma ve ayırt etme becerisi bulunmaktadır. Okuyucular, kelimeyi doğru ve hızlı bir şekilde ayırt etmelidir ki; bu işe en az süre ve dikkat harcansın. Eğer okuyucular bunu başarabilirlerse, dikkatlerini ve zamanlarını tek tek kelimeleri anlamaya değil de metnin tamamını anlamaya yönelebilirler.”

c. Okuma stratejik olmalıdır: “Stratejik okuma, okuyucunun, yazılı materyalin güçlük düzeyini göz önünde bulundurup, konu ile ilgili ön bilgilerini okuma ortamına aktararak, uygun bir amaç ve yöntem belirleyerek okumasıdır. Okuyucu sınav için okuma ile zevk için okumanın birbirinden farklı olduğunu bilmeli ve ona göre bir strateji belirlenmelidir. Stratejik okuma, okumayı sevdirecektir. Bir okuma stratejisine sahip olan birey zamandan, enerjiden tasarruf edecek, kendisini yormayacak, okumayı etkileyen faktörleri göz önünde bulunduracağında anlama daha iyi olacaktır.”

d. Okuma güdülenmeyi gerektirir: “Güdülenme okumayı öğrenme ve geliştirmede önemli bir faktördür. Güdülenme farklı yollardan yapılabilir ve bu konuda bireysel farklılıklar bulunmaktadır. Bir yöntem her birey üzerinde güdülenme açısından aynı etkiyi göstermeyebilir. Güdülenme üzerinde iş başarısına dayalı istek ve performansa dayalı istek önemlidir. İş başarısına güdülenen bireyler becerilerini geliştirme yollarını aramakta ve bu süreçteki zorlukları kabullenmektedirler. Performansa dayalı güdülenme dışsal kaynaklarla güdülenme olarak tanımlanmış ve bu tür okuyucuların belirli bir stratejisinin olmadığı, amaçlarının metni sevmek ve anlamak yerine sadece işi yapmaya odaklanmaktadırlar. Kendine yetkin olmak da okumayı güdülemektedir. Kendi yetkinliğine inanan okuyucular zor metinleri dahi okurken dahi bilişsel stratejilerini etkili bir biçimde kullanarak başarı gösterebilmektedirler. Güdülenme bireyin başkalarıyla ve toplumla olan ilişkileriyle de ilgilidir. Kitaplarını paylaşmayı seven, topluluk içerisinde görevlerini yerine getirebilen okuyucular içsel güdülenmeye sahiptirler. Öğretmenin çocuklarla beraber doğal öğrenme ortamları yaratmaları gerekmektedir.”

e. Okuma hayat boyu devam etmelidir. “Okuma sürekli gelişen bir beceridir. Hayat boyu devam eden bir etkinliktir. Okuma için zamanın azlığı ya da çokluğu değil devamlılığı önemlidir. Her gün yarım saat ile bir saat arasında akademik okuma yapmak insanın entelektüel anlayışını zenginleştirecektir.”

1.1.Okuma ve İnsan Hayatındaki Yeri

Okuma edimi, birçok açıdan kişilere önemli katkılar sağlayan son derece gerekli bir edimdir. Kişiler, ilkokuma evresinden daha ileri evrelere dek okuma ediminin her anında ölçünlü Türkçe ile oluşturulmuş metinler ile karşı karşıya kalarak Türkçenin inceliklerinin ve derinliklerinin ayırımına varırlar. Böylelikle bu kişiler dilsel açıdan gelişim gösterirler. Bu gelişimlerine koşut olarak düşünsel açıdan da gelişim göstermeye başlarlar. Düşünsel açıdan gelişim gösterdikçe eleştirel düşünmeye başlarlar. Dilsel ve düşünsel gelişime koşut olarak aynı bireyler süreç içerisinde içinde yaşadıkları topluma ilişkin bir bağlılık duygusu geliştirmeye başlayarak kültürel bağlamda toplumun bir üyesi durumuna gelirler (Oğuz, Yalınkılıç, Ülper, 2009).

Öğretim sürecinde okul derslerinde edinilmesi gereken bilgi ve becerilerin yeterliliği, yaygın olarak basılı materyalleri okuma, kavrama, yorumlama ve değerlendirmede gösterilen başarı düzeyiyle belirlenmektedir. Bu başarıyı yakalamak, öğrencilerin okuduğunu kavramaya ilişkin bilişsel açıdan yeteri kadar donanıma sahip olmalarına bağlıdır. Öğretim sürecinde öğrenme etkinliklerinde belli bir hıza ulaşmak ve beklenen verimi yakalamak için birey, okuma becerisini daha etkin kullanma gereksinimi duyar. Okul yaşamının her aşamasında öğrenme ve bilgi edinmenin temel aracı olan okuduğunu kavrama becerileri, her öğrencide olması gereken temel niteliklerdendir (Karatay, 2009: 60).

Okumak okuyucuyu düşüncelerindeki, görüşlerindeki saplantıdan, peşinlikten, görüş ve duygularındaki, yanılığdan, zevklerindeki ilkelikten, tutum ve davranışlarındaki ilkelikten kurtarır. Bitki için su-ışık-hava ne ise, insan için de en iyi su-ışık-hava ve besin kitaptır, okumaktır (Ceylan, 2012: 26-27).

(Maden, 2012) Okuma kendini hayata eklemler ve hayatta bir karşılık bulur. Okuma, insan hayatında önemli bir yere ve öneme sahiptir. Birey, doğru, eleştirel ve anlayarak okuma becerisine sahip değilse, akademik, mesleki ve sosyal yaşantısında başarısız olması kaçınılmazdır (Akça, 2002; Akyol, 1999; Köksal, 2003; Küçük, 2002; Tekin, 1980). Bambergger (1990), okumanın insan hayatındaki yeri ve önemini şu şekilde sıralamıştır. Okuma insanların,

- Davranışlarını ve başkalarıyla ilişkilerini yönlendirir,
- İç dünyalarını zenginleştirir,
- Bakış açılarını genişletir,

- Çevrelerine önyargısız, yansız ve hoşgörülü bakmalarını sağlar,
- Beğeni düzeylerini artırır,
- Düşünme ve yaratma özgürlüğü ile değerlendirme alışkanlığı kazanmalarını sağlar,
- Kişiliklerini sistematik olarak geliştirir.

Okumak düşünmeyi, yorum yapmayı beraberinde getirmiştir. Bilgi toplumları, bilgiye en kısa yoldan okuma yolu ile ulaşmaktadır. Okuma, kişinin kendini yenilemesi, sınırlarını zorlaması, evrenselliğe ulaşması için vermiş olduğu basit ama ulvi bir mücadeledir. Eğitim, kişinin doğa ile mücadelede ona galip gelme adına yapmış olduğu uğraşı, olarak tarif edilmiştir. Okuma doğa ile mücadelede doğaya galip gelmenin ilk yoludur. Her yeni icat bir önceki icadın geliştirilmiş hâlidir. Okumayan, kendini yenilemeyen kişiler, hayat mücadelesinde çok geri kalacaklardır. İyi bir okuyucu olan birey ile okumayan birey arasında çok büyük fark vardır. Hayat devam ettikçe bunlar arasındaki fark artacak ve bu fark günlük hayata yansıtacaktır (Ungan, 2008).

Yazılı, görsel ve elektronik metinlerin yaşamın her alanını kuşattığı günümüzde okuma becerilerinin geliştirilmesi, kişinin bireysel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi toplumun aktif bir üyesi olabilmesi ve vatandaşlık haklarını tam olarak kullanabilmesi adına önemli bir zorunluluk olmuştur. (MEB, 2012)

Okuma bireyin entelektüel gelişimini sağlamakta; anlama gücünü geliştirmekte; başkalarıyla iletişimini kolaylaştırmakta, eleştirel düşünce yapısına temel oluşturmaktadır(Kurulgan ve Çekerol, 2008).

Okumanın, toplumun olayları daha rasyonel biçimde yönetebilmesini sağlamak gibi toplumsal bir işlevi de vardır. Okuma, sürekli öğrenme ve dolayısıyla zaman içinde doğan gereksinimleri karşılama yöntemlerinin önemlileri arasında yer alır (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008).

Okuma, toplumsal yaşamın gerekliliklerinden biri durumundadır. Bireyin entelektüel gelişiminin temelini oluşturan okuma, bir anlamda toplumsal bir güç niteliğini almıştır. Bireyin anlama gücünü geliştiren, bilgi dağarcığını zenginleştiren okuma, öğrenmenin de temel aracıdır. Okuma ile değişimin bilincine varabilen bireyin doğru seçim yapmasının bir ülkede demokratik yapının yaşatılmasında da önemli rolü vardır (Güngör, 2009).

Okuma sadece bilgi edinmede, kafamızda oluşan sorulara cevap bulmada ya da tecrübeleri paylaşmada kullanılan bir araç değildir. Birey okuyarak anlama, seçme, kestirme gücünü de geliştirir(Bınarbaşı,2006)

Okuma uğraşı, insanlar arasında bir statü ya da hedeflenen bir makama ulaşma aracı olarak görülmektedir. Çok okuyan bir insan mutlaka çok iyi bir yere, az okuyan bir insan idare edilebilecek bir yere, hiç okumayan bir insan ise vasıfsız işlerde çalışacak diye yaygın bir kanı bulunmaktadır. Okuma, bir meslek sahibi olmakla eşdeğer tutulmaktadır (Batur, Gülveren ve Bek, 2010).

Okuma eğitim ve öğretiminin amacı okuyan, okuduklarını anlayan, yorumlayıp eleştirebilen öğrenciler yetiştirmektir. Gelecekte iyi konuşan, düşünerek dinleyen, yaratıcı bir zekâyla yazı yazabilen kişilerin yetişmesi bunlara bağlıdır. Okuma- yazma, sadece yazının anlamlandırılması ya da seslendirilmesi değil, okuyan ile yazan arasında kurulan bir köprü; insanlıkla ilgili tüm değerlerin korunması ve geliştirilmesi konusunda temel ve yaşamsal bir süreçtir (Akca, 2008).

Kişi, bilgilenmekten başka zevk için de iyi vakit geçirmek için de okuyabilir. Bunun sonucunda farkında olarak veya olmadan bilişsel ve duygusal yönden gelişmiş olur. Bilişsel ve duygusal yönden gelişen kimseler de topluma katkı sağlayan insanlar olmaktadır (Topuzkanamış, Maltepe, 2010).

Okuma zihni faaliyetlerimizi de geliştirir. Bilgi düzeyimiz yükseldikçe okuduklarımızı daha iyi anlar, olaylara ve çevreye daha farklı bakar, olayları çok yönlü değerlendirme becerisi kazanırız. Böylece kendimize ait farklı yeteneklerimizi keşfederiz.

Okumakla mesleki alanda daha başarılı oluruz. Mesleklerdeki ve bilim alanındaki gelişmeler, ancak bizden öncekilerin yazdığı eserlerin okunmasıyla gelişir. Okuma yeteneği arttıkça, buna paralel olarak kişinin öz saygısı da artmaktadır(Sevmez, 2009).

Hızla değişen dünya şartları, toplumların gelişmesinde sözlü iletişim yerine yazılı iletişimin önem kazanmasına sebep olmuştur. Gelişmiş ülkelerde kentleşme sürecine bağlı olarak insanlar, iletişimlerinin büyük bir kısmını okuma yoluyla gerçekleştirmektedir. Bu durumun farkına varan ülkeler, çağdaş dünyanın ortaya çıkardığı insan modelinde okuma becerisinin çok önemli olduğunu görmüşler ve eğitim sistemleri içinde bu konuya özel önem vermişlerdir (Çoşkun, 2002).

Okuma becerilerinin kazanımı ve kullanımı günlük yaşantı açısından önemlidir. Caddelerdeki trafik işaretlerini, satış ilanlarını okuyup anlamayan bireyler

için hayat zorlaşmaktadır. Günlük gazeteleri etkili bir şekilde okuyup yararlanmak, reçetelerdeki açıklamaları kavramak, vatandaşlık haklarını ve sorumluluklarını bilmek okumayı ve anlamayı gerektirmektedir(Akyol,2005:2)

İyi okuma bireyin kavramlar oluşturmaya, genellemeler yapabilmesine, sonuçlar çıkarmasına, fikirler arasında ilişkiler kurmasına katkı sağlar ve insanın düşünme biçiminde farklılıklar meydana getirir(Akyol, 2005:2)

Her toplumun değer yargıları vardır. Bireyler de ilişkilerini bu değer yargılarını göz önünde bulundurarak düzenler. Bunu yaparken içinde yaşadıkları toplumun beklentilerini karşılama ve o topluma karşı görev ve sorumlulukları yerine getirme bilincini taşımaları gerekir. Bu bilinçlenme ise ancak okuma yoluyla kazanılabilir(Öztürk,2008:30).

1.2. Okuma Unsurları

Okuma, fiziksel, sosyolojik, psikolojik ve zihinsel unsurlardan oluşmaktadır.

1.2.1. Fiziksel Unsurlar

Görme, algılama, anlama ve okuma düzeyi; göz ve göz kaslarının hareketlerine bağlıdır. Daha çabuk ve daha iyi okumak için beyin ile gözün uyum içerisinde çalışması gerekmektedir (Akçamete, 1989:737). Görme ve anlama okuma sürecinin fiziksel unsurlarını oluşturmaktadır.

1.2.1.1. Okuma ve Göz

“Okumayı başlatan organ gözdür.”(Arıcı, 2008:13) Gözün fizikî unsurları, okuma eğitiminde büyük bir önem arz eder. Göz ve göz kaslarının eğitimi, okuma eğitiminin temel taşı niteliğindedir. Göz kaslarının çabuk yorulması okumanın bırakılmasına, bu durum da öğrenmenin azalmasına sebep olur. Bu yüzden ilk okuma öğretimi ve çalışmaları sırasında öğretmen, seçtiği metinlerin öğrenciye uygunluğuna dikkat etmelidir. Okuma mesafesi de dikkat edilmesi gereken bir diğer husustur çünkü bu tür alışkanlıklar küçük yaşlarda edinilir.

Göz Kasları

Okuma birbiriyle ilişkili olan görme ve düşünme mekanizmalarından oluşmaktadır (Richaude ve Gauouelin, 1990:23 Akt: Türkan, 2000; Buzan ve Keene, 1996:41). Düşünce ve gözün okuma yeteneği paralel olduğu zaman okumada başarı sağlanabilir. Göz kasları satır boyunca sıçrayıp bir alan üzerinde durmakta, o alanı okuduktan sonra yeniden sıçramakta, yeniden okumaktadır. Göz sıçramaları esnasında gözbebeği duraksar, satırdaki kelime veya kelimelerin fotoğrafını çeker, beyne yollar, sonra tekrar hareket ederek gene bir noktada okumak için durur

(Türkkan, 2000; Buzan ve Keene, 1996:41). Yani biz aslında gözümüzün binlerce küçük sıçraması sonucunda okuyor ve anlıyoruz. Dolayısıyla okumanın temeli göz kaslarımızın bu sıçramalarıdır. Göz kaslarımızın sıçramaları ne kadar düzenli ve hızlı olursa okuma hızımız da o derece düzenli ve hızlı olur. İnsan gözü tıpkı bir fotoğraf makinesine benzemektedir. Farklı uzaklıklara ayarlanabilen bir merceği, ışığın geçtiği gözbebeği, ışığın şiddetine göre gözbebeğini büyültüp küçülten irisle gözün gerisinde ağ tabakası bulunmaktadır (Güneş, 1997).

Netlik Alanı(Aktif görme alanı): Göz kâğıt üzerindeki herhangi bir yazıya baktığında göz kaslarının göz sinirlerini uyarması ile iki göz arasında 13-19 derecelik bir açı yaptırır. Bu açı ile gözler kâğıt üzerindeki alanı net şekilde görür. Bu açı da “netlik alanı” olarak tanımlanıyor. Göz sadece bu netlik alanı içindeki yazıyı algılayabilmektedir. Okumanın fiziksel unsurlarından biri de aktif görme alanıdır. Aktif görme alanı, göz kaslarımızın gözlerimizi satırda bir noktaya sabitleştirdikten sonra ortaya çıkan bölgedir. Gözle gözün bir bakışta kavradığı sözcükler arasında oluşan alana aktif görme alanı denilmektedir (Richaude ve Gauouelin, 1990:40). Gözümüz bu bölgeye giren tüm yazı, şekil ve grafikleri net olarak görür ve beynimizdeki görme merkezine ulaştırır (Yalçın, 2002). Görme genişliği olarak da adlandırılan aktif görme alanı dar olan okuyucular bir göz duruşunda 6 harf görebilirken, aktif görme alanı geniş olan okuyucular 15-20 harf görebilmektedirler (Göğüş, 1978:61). Aktif görme alanı okumada önemli bir faktördür ve çeşitli çalışmalarla geliştirilebilmektedir (Güneş, 1997:54).

Netlik Açısı: İki gözümüz birden kâğıtta bir noktaya odaklanmaktadır. Bu odaklanma esnasında göz 13-19 derecelik bir açı yapmaktadır. Gözlerin okuma esnasında birbiri ve okuma nesnesi ile yapmış olduğu açığa *netlik açısı* denir. Göz ancak bu netlik açısı ile oluşan netlik alanındaki yazıları algılayabilmektedir.

Okuma Mesafesi: Gözle kitap arasındaki mesafedir. Gözle kitap arasındaki mesafenin 30-40 cm. olması gerekmektedir. Beyne görüntü bu mesafeden net bir şekilde ulaşmaktadır. Normal oda aydınlığında okuma mesafesi 30-40 cm olmalıdır. Kişiden kişiye değişmesine rağmen bu mesafeye dikkat edilmesi, gözün yorulmadan okuyabilmesi için önemlidir (Arıcı, 2008:14). Bu mesafenin ifade edilen değerlerin çok üstünde veya altında olması görme bozukluklarına neden olabilmektedir.

1.2.1.2. Okuma ve Beyin İlişkisi

Okumanın algılanması gözle değil, beyinle ilgili bir durumdur. Gözün metni görmesi, onu algılayabilmesi ve metindeki mesajı anlayabilmesi için yeterli değildir.

Okur, metni gözleriyle değil, beyniyle okuduğu için, şekillerden ziyade, anlama dikkat etmelidir. (Batur, Gülveren ve Balcı, 2013)

Karaçay (2011) Üzerinde hiç düşünmediğimiz, doğal olarak ve kolayca yerine getirdiğimiz “okuma” işlevi aslında beynin olağanüstü başarılarından biri olarak nitelendirmiştir. Karaçay (2011) bu çalışmasında okuma ve beyin ilişkisini şu şekilde açıklamıştır: Okuma gözlerin yazılı kelimeleri algılamasıyla başlar. Satırları okurken gözler sayfayı soldan sağa, *spazmodik hareket* adını verdiğimiz ve saniyede dört beş defa tekrarlanan çok kısa süreli duraksamalarla tarar. Spazmodik hareketin nedeni, gözün retina adını verilen ve görmeyi sağlayan kısmının sadece merkezinin küçük yazıları görebilecek çözünürlüğü algılayabilecek hücre yapısına ve hücre sayısına sahip olmasıdır. Spazmodik hareketle yazılı her bir kelimeyi netlik alanının merkezine getirir. Kelimelerden yansıyan fotonlar retinaya ulaştığında beyaz kâğıt ve üzerindeki siyah harflere ait bilgi retinadaki nöronlar tarafından tüm şekli ile değil, sayısız parçalara ayrılmış bilgi olarak algılanır ve beynin görme merkezine ulaştırılır. Görme merkezimiz bu bilgileri tekrar bir araya getirir. Bu safhada bir yandan beynimiz harfleri sese dönüştürürken (fonolojik yol) diğer yandan okunan kelimenin ne olduğunu, dağarcığımızdaki sözlüğe başvurarak belirler (leksikal yol). Sonuçta harfler hem belli bir sesi hem de belli bir anlamı olan kelimeler olarak algılanır.

Okuma işleminde harflerin algılanması işin başlangıcıdır. Okumanın gerçekleşmesi karmaşık bir işlemdir. “Dahaena ve grubu okuma işlemini şöyle açıklıyor: Beynin sol oksipitotemporal bölgesinde bulunan harf kutusu, harflerin ve sözcüklerin görsel şekillerini algılıyor. Harf kutusu bu bilgiyi sol yarıkürede bulunan ve sözcük anlamını, ses motiflerini, harflerin seslendirilişini kodlayan çok sayıda değişik bölgeye iletiyor. Dolayısıyla işitme ve konuşma bölgeleri ile doğrudan bağlantılar söz konusu oluyor. Sözcüklerde yüklü anlamların algılanması ve yorumlanması, beynin hafıza ve duygu gibi işlevlerinden sorumlu bölgelerinin katılımını da gerektiriyor. Bu bölgeler arasındaki karşılıklı bilgi akışıyla sadece insan türüne ait bu olağanüstü beceri gerçekleşiyor” (Karaçay 2011).

Okuma fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik olmak üzere üç boyutta incelenebilir. Bireyin okuma işinden beklediği faydayı elde etmesi için okumanın bu üç boyutunda da gerekli olgunluğa ulaşması gereklidir. Okumaya ilişkin tutum da özellikle psikolojik ve sosyolojik boyutta incelenebilecek ve okuma üzerinde oldukça etkili olan bir faktördür. Tutumu, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda gelişen; onun bir obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını gösteren; bilişsel, duyuşsal

ve psikomotor davranışlarını etkileyen, nispeten kalıcı izli eğilim olarak tanımlamak mümkündür. İlgili literatürde okumaya ilişkin geliştirilen tutumun özde aynı olmakla beraber çeşitli şekillerde tanımlandığı görülmektedir (Başaran ve Ateş, 2009).

Beynin sağ ve sol yarıküresinin fonksiyonları ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen tutarlı sonuçlar şunu göstermektedir: Beynin sol yarıküresi konuşma, yazma gibi dili kullanma ile ilgili davranışlarda uzmanlaşmıştır. Ancak sağ yarıkürenin dille hiç ilişkisi olmadığı söylenemez. Sağ yarıküre de kelimeyi tanıma ve anlamayı sağlamaktadır. Ayrıca sol yarıküre analitik düşünme, mantıksal düşünme, problem çözme gibi becerilerde daha çok uzmanlaşmıştır. Sağ yarıküre ise, sözel olmayan, sezgisel ve artistik algılamalardan uzay (mekânda konum) becerileri ve müzik yeteneklerinden sorumludur (Senemoğlu, 2004 Akt: Kuru 2008.). Görüldüğü gibi beynin sol yarıküresi dil becerileri bakımından daha yetkin durumdadır. Sağ yarıküre ise daha çok görsel nesnelere ve görsel eğitimle desteklenmektedir. (Kuru,2008)

1.2.2. Sosyolojik Unsurlar

Bireysel bir etkinlik olarak kabul edilen okuma, daha çok toplumla ilgilidir. Eylem ne kadar bireysel olarak gerçekleşse de okuma yoluyla edinilen bilgi ve düşüncelerin toplumdaki diğer bireylerle paylaşılması kaçınılmazdır (Güleryüz, 2004: 82; Kayalan, 2007:9-10).

Birey yaşadığı toplumun özelliklerini yansıtır. Aile, arkadaş çevresi ve yaşanan alan çocuğun sosyal gelişimine yön verir.

Bireyin yaşadığı çevresi, birçok olgusunun şekillenmesine neden olur. Çünkü birey belli bir kültür seviyesinde yetişir, eğitilir. Okuma eğitiminin gelişiminde ailenin ve çevrenin etkisi çok önemlidir. Ailenin kültür seviyesi ve okuma alışkanlıkları çocuk üzerinde etki bırakır (Demirel,1999).

Okuma toplumun uygarlaşmış olmasına bağlıdır; uygar toplumlarda okuma artar ve çeşitlenir. (Arıcı, 2008:15)

Sosyolojik bir olgu olarak incelendiğinde okuma: (Yılmaz, 1995, s.327, Akt: İnan,2005:36)

- Sağlıklı bir geçişle gerçekleştirilmiş yazılı kültürün ürünü ve sonucudur.
- Sanayileşmiş toplumun eylemidir.
- Kentleşme sürecini tamamlamış toplumların eylemidir.

- Toplumsal grupların, belirledikleri normlar çerçevesinde bireylerin statülerine ve yaşama tarzlarına göre, onlardan bekledikleri bir rol olarak gerçekleşebilir.
- Toplumda, eylemlerimizi yönlendiren bir değer niteliğine ulaştığında gerçekleşebilir.

1.2.3. Psikolojik Unsurlar

Öğrencinin iyi bir okuma düzeyine kavuşabilmesi için psikolojik durumlarının da önemi olabilmektedir. Öğrencilerin duygusal olgunluğa erişmeleri önemlidir.

Okumanın psikolojik unsurlarından en önemlileri yaş ve “Hızlı okursam anlayamam.” korkusudur. Bu korku çocuklarda daha sık görüldüğü gibi yetişkinlerde de yaygın olarak görülmektedir.

Öğretmenin sınıf içerisindeki tutum ve davranışları psikolojik faktörler arasında yer almaktadır. Katı bir eğitim anlayışı olan bir öğretmenin tutumu okumayı olumsuz yönde etkileyecektir. Bu tutum karşısında hata yapma korkusu olan çocuğun, okuma esnasında korku ve heyecan duygularından ötürü okuma hızı düşer. Öğretmenin sınıf içerisindeki serbestliği de çocukların okuması üzerinde olumsuz etki oluşturacaktır. Bu ortamda çocuklar kendileri için önemli olanı anlayamayacaklar. İlgisi, dikkat ve ciddiyet yok olacaktır (Akyol, 2005).

Aile, arkadaş ortamı ve okul gibi çevresel faktörler ise bireyin biyolojik bir sorunu olmamasına rağmen, okuma becerisinin gelişimi sırasında problem yaşamasına sebep olabilir. Olumsuz yaşantılar sonucu, okumaya karşı ön yargılı bir tutum geliştirilmesi sıklıkla karşılaşılan bir problem olarak belirtilmektedir. Örneğin, okunan metinlerin hazır bulunmuşluk seviyesinin üstünde olması, öğrencide metni anlayamayacağı endişesi yaratabilir. Bu durumun sürekliliği, öğrencinin öz güvenini yitirmesine ve okuma becerisinden uzaklaşmasına sebep olur. Öğrencinin metne yoğunlaşmama, metnin anlamını kaçırma gibi problemleri de parçada bilinmeyen kelimelerin ve yapıların bulunmasıyla ilişkilidir. Bu bağlamda, okuma becerisine karşı öz güven eksikliği, okuyucuda geriye dönüp tekrar okuma ihtiyacı doğurmaktadır. Bu problem çerçevesinde okuyucu, metni anladığı hâlde anlamadığını düşünür (Gülerer, Batur, 2004: 80-82). Öğrencinin kendi okumalarına dönük şüphesi, kaygı düzeyini yükseltir. Böylece okuma etkinlikleri, bireyin ürküttüğü ve kaçındığı bir problem olarak karşımıza çıkar. Sıralanan bu problemlerin tespiti ve giderilmesi, kalıcı dil hasarlarının oluşumunu engelleyecektir. Eğitim öğretim kurumlarımız, idarî sistem, öğretmen ve aileden oluşan yapısı içerisinde, problemin

tespit edilip giderildiği mekânlardır. Bu kurumlar, öğretim programlarının amaç ve kazanımları temelinde şekillenir.

1.2.4. Zihinsel Unsurlar

Okumanın zihinsel unsurları şu merkezlerde algılanmakta ve yorumlanıp değerlendirilmektedir (Yalçın, 2006:50, Özbay, 2007:10):

- a) Görüntüleme merkezi
- b) Görüntüyü tanıma merkezi
- c) Görüntü yorum merkezi
- d) Okuma merkezi

Görüntü merkezinin görevini fotoğraf makinesinin netlik alanına benzetmiştir. Göz, bu merkeze net bir şekilde ulaştırıncaya kadar çalışır. Görüntü merkezinde netlik sağlanmakla birlikte beyin simgeleri de net ve açıkça algılayabilmelidir. Görüntü netliği tam olursa “tanıma merkezi” ne gönderiyor. Tanıma merkezinde bunun bir şekil mi resim mi, bir yazı mı olduğu tanımlanıyor. Tanıma işleminde bir sıkıntı olmazsa bilgi, “görüntü yorum merkezi”ne gönderiliyor. Bu merkezde o bilgiyle ilgili çağrışımlar bilinç üstüne çıkıyor. Bu aşamadan sonra bu bilgi “okuma merkezi”ne gönderilir. Bu merkezde de sessiz okuma işlemi tamamlanıyor. Hafızadaki bilgilerle karşılaştırılarak yorumlanan bilgiler son olarak “okuma merkezi”nde okuma işleminden geçiyor. (Ünalın,2006)

2. Ekrandan Okuma ve Anlama İlişkisi

2.1. Anlama

TDK (201)’e göre anlama, bir şeyi yalnızca dıştan değil, kendi içinden kavrama; bir şeyin özünü, bir bağlam bütünü olarak anlamını tanımadır. Güneş (2000)’ e göre okuma-yazma öğrendikten sonra anlama genellikle okuma yoluyla gelişmektedir. Anlama, “yazının anlamını bulma, onlar üzerinde düşünme, nedenlerini araştırma, sonuçlar çıkarma ve değerlendirme biçimidir “(Güneş, 2000: 59). Kavcar, Oğuzkan ve Sever’e (1998) göre ise anlama, yazılı olan şeyleri algılama, anlamlandırma ve kavrama işidir. Uzun (2009)’a göre anlama bir *zihinsel kılıcının* (cognitiveagent) dışsal bir nesneye/uyarana bağlı olan bir sunumu, aslıyla ilişkilendirilmiş bir soyutlama olarak içsel bir sunuma dönüştürmesi işlemidir. Demir (2010) anlamayı, bireyin yazılı bir metin, sözel bir ifade veya görsel bir unsurdan oluşan uyarıları duyu organları yoluyla algılayıp zihninde tanılaması, daha önce var olan bilgileriyle harmanlayarak yeniden yapılandırması ve farklı bir bilgi olarak yaşamında kullanması olarak tanımlamıştır. Anlama, bir yazıya da konuşmanın

iletmek istediği düşünce, görüş ya da öneriyi okuyarak ya da işiterek kavrayabilme yeteneğidir.(Göçer,2007)

Anlama, yazının ya da konuşmanın ne demek istediğini algılamaya, kavramaya, ilgilerini bulmaya ve bir sonuca varmaya çalışılarak okuma ve dinleme etkinliklerinin amacını gerçekleştirmek (Göğüş, 1978); okunan metnin ya da dinlenen bir konuşmanın içeriğini ve verilen mesajı algılama (Aktaş ve Gündüz, 2004) olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak anlama, okunan metnin ya da dinlenen konuşmanın içeriğinin ve verilen mesajın algılanmasıdır (Calp, 2007).

Dinleme ve okuma yoluyla alınan bilgilerin çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek yeniden anlamlandırılması işlemlerine anlama denilmektedir. Bu süreçte yeni bilgiler bireyin ön bilgileri ışığında incelenmekte, yorumlanmakta, bütünleştirilmekte ve yeniden anlamlandırılmaktadır. Anlama sürecinde bireyin bütün dil ve zihinsel becerileri devreye girmekte, dinleme veya okuma yoluyla alınan bilgiler zihinsel kavramlara çevrilmekte ve bireyin zihninde yapılandırılmaktadır. Bu işlemlerin hızlı ve doğru yapılması, bireyin anlama dil ve zihinsel becerilerini doğrudan geliştirmektedir. Bunun yanında anlama becerileri bütün disiplinlerin öğrenilmesinde anahtar durumunda bulunmakta, bireysel ve sosyal gelişmeye doğrudan katkı sağlamaktadır (Güneş,2012:13)

Arıcı (2008) anlamayı, “görülen, işitilen ve okunan şeylerin zihinde kavranmasıdır” şeklinde açıklamıştır. Kişi sosyal hayatında olsun, iş hayatında olsun başarılı olmak için çok okumalı ve okuduğu şeyleri tam olarak doğru bir şekilde anlamalıdır.

Okuma etkinliği, genellikle, anlama ile sonuçlanmışsa bir değer taşır. Bu nedenle, dinleme ve okuma öğretiminde, bu becerilerle ilgili çalışmalar çoğu zaman anlama etkinliği ile tamamlanır, bütünlenir. Anlama etkinlikleri, bir bakıma öğrencilerin dinleme ve okuma etkinliklerindeki anlama ya da başarı düzeylerini görmemize yardımcı olur. Anlama bakımından birinci devrede öğrencilere şu yeterlilikleri kazandıracak etkinliklere yer vermeliyiz: Resimleri yorumlayabilme; dinlenen, izlenen, okunan bir öykü ya da masala uygun bir başlık bulabilme; okunan, dinlenen bir öykü ya da masaldaki kahramanların niteliklerini, olayların yer ve zamanlarını anlayıp belirtebilme, sonucu kavrayabilme (Kavcar ve diğerleri, 1995).

Üç tür okumada anlama çeşidi vardır, bunlar: basit, yorumlayıcı ve eleştirel anlamadır.

1. Basit Anlama Becerileri:

- ✓ Bilginin yerini tespit.

- ✓ Bilgiyi toplama.
- ✓ Basamakları izleme.
- ✓ Karakterleri belirleme.
- ✓ Yerleri belirleme.
- ✓ Direktifleri izleme.
- ✓ Yazarın yapısal planını açıklama.

2. *Yorumlayıcı Anlama Becerileri:*

- ✓ Ana fikri bulma.
- ✓ Önemli fikirleri seçme.
- ✓ Fikirleri organize etme.
- ✓ Kavram ve prensipleri geliştirme.
- ✓ Özetleme.
- ✓ Çıktıları ve etkileri hipotez etme.
- ✓ İma edilen manaları anlama.
- ✓ Genellemeler yapma.
- ✓ İlişkileri belirleme.
- ✓ İleriye dönük tahmin.
- ✓ Bilgileri karşılaştırma.
- ✓ Uygulamaları belirleme.
- ✓ Uygulama yapma.
- ✓ Yazarın amacını, karakterlerin eğilim ve motivasyonlarını belirle.
- ✓ Zevk alabilme.
- ✓ Yazarın fikri ve eğilimini belirleme.
- ✓ Yarım olan bir fikri tamamlama.
- ✓ Ortamı başka ortamlarla karşılaştırma.
- ✓ Ortamı kişisel tecrübelerle birleştirme.
- ✓ Duygusal imajlar oluşturma.
- ✓ Duygusal cevaplar oluşturma.
- ✓ Okuduğunu yeniden yapılandırma.
- ✓ İmlaya dikkat ederek okuma.
- ✓ Çıkarsama yapma.

3. *Eleştirel Anlama Becerileri:*

- ✓ Okunanları; kalite, değer, doğruluk, gerçeklik, tarafsızlık, tutarlık, propaganda, ilgililik, yeterlilik, gerçek veya fikir açılarından karşılaştırma.
- ✓ Okumayla ilgili kendi amaçlarını belirleyip değerlendirme.
- ✓ Yazarın amaçlarını ve tavırlarını değerlendirme.
- ✓ Konuyu ortam açısından değerlendirme.
- ✓ Ortamdaki dili değerlendirme.
- ✓ Ortamın genel yapısını değerlendirme.
- ✓ Yazarın uzmanlığını değerlendirme.
- ✓ Bilgi kaynaklarını değerlendirme.

2.2. Anlamının Gerçekleşme Süreci

Yapılandırıcı yaklaşımda metni anlama yerine öğrencinin anlama becerilerini geliştirmeye önem verilmektedir. Bu yaklaşıma göre anlama sürecinde bütün zihinsel beceriler devreye girmekte, yeni bilgiler bireyin ön bilgilerinin ışığında incelenmekte ve yeniden anlamlandırılmaktadır. Birey ön bilgileriyle metindeki bilgileri birleştirerek yeni anlamlar oluşturmaktadır (Güneş, 2009:13).

Anlamanın gerçekleşebilmesi için, öğrencinin gözlem, dinleme ve okuma sonucunda bir girdiye sahip olması gerekmektedir. Anlama: algılama, tanıma, kavrama, yorumlama, çıkarım yapma ve bağlantılar kurma süreçlerinin her birinin birlikte gerçekleşmesi sonucu oluşur.

Anlama sürecinde 3 aşama yer almaktadır.

1. Anlamı Bulma: Anlamayı gerçekleştirmede bu aşama diğer iki aşamanın temelini oluşturmaktadır. Güneş (2000)' e göre bu aşamanın basamakları şunlardır:
  - a- Kelimenin anlamını bulma
  - b- Cümlenin, paragrafın ve yazının anlamını bulma
  - c- Mecaz kelime ve cümlelerin anlamını bulma
  - d- Dilbilgisi, imla ve noktalama kurallarının rolünü bilme
2. Anlamı kavrama: Bu aşamanın basamakları:
  - a- Anlamı çevirme
  - b- Anlamı yorumlama
  - c- Öteleme
3. Anlamı değerlendirme (Staiger,1976,syf:11,12; Akt:Güneş, 2000:60): yazıdaki düşünce ile okuyucunun düşünceleri arasında karşılaştırmalar

yapmak ve sonuca ulaşmak olarak tanımlamaktadır. Bu aşamanın basamakları:

- a- Anlamı analiz etme
- b- Anlamın sentezini yapma
- c- Anlamı değerlendirme:

Anlamanın gerçekleşebilmesi için okuyucunun kendi düşüncelerini bir tarafa bırakıp metine odaklanması ve verilmek istenen noktaları anlamaya çalışması gerekmektedir.

Okuma, etkin katılımı gerektiren bilgilendirici bir süreçtir. Farklı amaçlara hizmet etse de, bir metin anlaşılmadığı müddetçe nitelikli bir okuma gerçekleşemez. Okuma amacının belirlenmesi, önceki bilgilerle yeni öğrenilenler arasında ilişki kurulması anlamlı okuma süreçleri için önemli etkinliklerdir. “Okuduğunu anlama, öğrencilerin akademik süreç içerisinde kendiliğinden öğrenebilecekleri bir şey olmadığından dolayı, okuma stratejilerinin öğrenme aracı olarak kullanılması önemlidir” (Supancic, 1995: 2; Akt. Çöğmen ve Saracoğlu, 2012: 93).

Ekranik Okuma ve Anlama

Okuma beyinde gerçekleşen anlam kurmaya dayalı kompleks bir düşünme süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreçte ise değerlendirme, hayal etme, yargıya varma gibi kavramlar yer almaktadır. Anlam kurmada yazarlar kendi düşüncelerini, sözcükleri, cümleleri, paragrafları ve görselleri kullanarak ortaya koymaktadır. Ancak okuyucu okuma sırasında ön bilgilerini, tecrübelerini ve yargıya varma yeteneklerini kullanarak yeniden anlam kurmak zorunda kalabilmektedir. Okumada anlam kurma okuyucunun istekliliğini, ilgisi, yargıları, okumanın amacı ve ortamdan etkilenebilmektedir (Akyol, 2005).

Çağımızda bilim ve teknolojinin hızla ilerlemesi bilginin üretimi, dağıtımı ve paylaşımında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Eskiden kitap, dergi, gazete gibi basılı ürünlerle dağıtılan bilgiler günümüzde bilgisayar, televizyon, radyo, video gibi araçlarla yayılmaktadır. Özellikle bilgisayar, internet gibi araçlar bilginin üretilmesi, yayılması ve kullanılmasını çok kolaylaştırmaktadır. Bu durum çoğu kişiyi kitap yerine bilgisayara yöneltmekte, yeni bilgilerin ekrandan okunarak alınmasını getirmektedir. Böylece “ekran okuma” denilen yeni bir okuma türü ortaya çıkmaktadır (Güneş,2010:2).

Günümüzde okuma yazılı, görsel ve elektronik metinler üzerinde dikkat, algılama, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentezleme ve çözümlene gibi

farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği, öğrenmede ve eleştirel bilince ulaşmada en etkili dil becerisi olarak tanımlanabilir.

Ekran okuma türleri amaca göre değerlendirildiğinde, alanyazında **seçmeli okuma** (Önemli noktalar araştırılıp okunduğu için araştırarak veya arayıcı okuma da denir) ve **tam okuma** şeklinde iki türün tanımlandığı görülmektedir (Güneş, 2010).

Ekran okuma türlerine yönelik bir sınıflama yaparken okuma becerisinin sergilenme şekillerinden bazılarının hem basılı hem de elektronik araçlar üzerinde kullanıldığı dikkate alınmalıdır. İlgili alanyazında yer alan okuma türleri ekran okumada da sergilenmektedir. Ancak ekran temelli bazı okuma türleri de bulunmaktadır. Yukarıdaki türlere ek olarak, ekran veya elektronik okuma sürecinde sergilenen okuma türleri aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir(Maden,2012):

1) Ekran üzerinden sesli okuma

“Sevindiğimiz, heyecanlandığımız, duygulandığımız, şaşırdığımız, üzüldüğümüz anlarda veya tanıdığımız, sevdiğimiz bir elektronik metinle karşılaştığımızda sesli okuma sergilenebilir. Bir bilgi ve haberi çevremizdekilere aktarmak için ekran okuma sesli yapılabilir.”

2) Ekran üzerinden sessiz okuma

“Ekrandan okuma genellikle sessiz gerçekleştirilir. Sessiz okuma esnasında ekrandaki metin parça parça ilerler. Okuyucu metnin içeriğini en ince detayına kadar kavramaya çalışır.”

3) Ekrandaki ipuçları ile okuma

“Genellikle bilgisayar işletim sisteminin çeşitli özelliklerine sahip ekranlar üzerinden okuma esnasında kullanılabilir. Ekran üzerinde metnin çeşitli bölümlerine iliştilmiş veya gizlenmiş farklı içeriklere sahip (içerikle ilgili ve ilgisiz) ipuçlarına bakarak okuma eylemi gerçekleştirilebilir. İnternet sitelerinde metinle ilgili açıklamalar, tanımlar, özel kullanımlar, örneklerin veya tanıtımların gizlendiği ipuçları bulunmaktadır. Elektronik metin okunurken bu ipuçlarını da okuruz.”

4) Elektronik metin/ekranlar arası okuma

“Okunan metnin içeriği ile benzer veya ilişkili diğer metinlerin okuma sürecinde dikkate alınması metinler arasındaki benzer ve farklı yanların ortaya konulması önemlidir. Ekran okuma türünü sergilerken rahat bir şekilde metinler arası okuma gerçekleştirebiliriz. Ekrandan okurken, okuma materyali ile benzer içerikli diğer metinler arasında değerlendirmelerimizi kolaylıkla yapıp özetlememizi, biçimlendirmelerimizi yine ekran üzerinde yapabiliriz. Bilgisayar ekranından

okurken metin içindeki köprüler veya diğer bağlantı şekilleri ile farklı metinler ekrana getirilip okuma gerçekleştirilebilmektedir.”

5) Ekran üzerinden özetleyerek okuma

“Özetleyerek okuma, okunan metnin ana hatlarını, metinde yer alan tanım ve kavramları, şahısları, isimleri, zaman ve mekân özelliklerini, örneklendirmeleri, değerlendirmeleri çıkartmak için kullanılan bir okuma türüdür. Ekran okuma sürecinde çok rahat bir biçimde kullanılacak bir okuma türüdür. Okunan elektronik metnin ana hatlarını kısaca belirlemek için kullanılacak özetleme çalışmaları, sözlü tekrarlarla yapılabileceği gibi, basılı veya elektronik yazı araçları ile de gerçekleştirilebilir.”

6) Ekranı gözden geçirerek okuma

“Metnin ana hatlarıyla okunmasıdır. Bu okumada metin hızlı bir şekilde, önemli noktalarına dikkat edilerek okunur. Ekran okuma için çok uygun olan, günlük yaşamda ekran karşısında çok fazla sergilediğimiz bir okuma türüdür. Gün içinde ekran üzerinde sabah günlük haberleri gazetelerden veya haber sitelerinden okurken, cep telefonundan yapılacak iş notlarına ve iletilere bakarken, reklam izlerken, elektrikli ev aletlerini kullanırken gözden geçirerek okumaya başvururuz. Gözden geçirme işlemi hızlı bir şekilde okuma materyali okunur.”

7) Ekran üzerinde biçimlendirerek okuma

“Biçimlendirerek okumada, okunan metinde önemli görülen, tekrar bakılmak istenen, alıntılanmak istenen, farklı bir kaynağa yönlendiren kısımlar çeşitli işaretler ve biçim değişiklikleri ile ön plana çıkartılır. Bu tür okuma metnin daha iyi anlaşılmasını, ana fikrin ve içerikte yer alan değerlendirmelerin kolay fark edilmesini sağlar. Metni anlama ve yararlanma açısından biçimlendirmeler önemlidir.”

8) Ekran üzerinden not alarak okuma

“Okuma sürecinde metnin önemli noktalarının daha iyi anlaşılması ve hatırlanması için çeşitli şekillerde (Klasik, Cornell, Haritalama gibi) notlar alınır. Ekran karşısında okurken de okunanlarla ilgili notlar alınabilir. Not alma okunanların daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı gibi gözden geçirildiği zaman metnin içeriğinin hatırlanmasını ve kullanımını kolaylaştırır. Bilgisayar, televizyon, elektronik panolardan okumalarda not alma ihtiyacı duyulabilir. Ekrandaki metinler bireyler için farklı düzeyde önem arz eder.”

9) Ekran üzerinden soru sorarak okuma

“Okuma öncesi, anı ve sonrasında okunan metinle ilgili sorular oluşturulup cevapları okunan metinlerde aranabilir. Ekrandan okuma yaparken de daha önce belirlediğimiz, aklımıza takılan bir problemin çözümü için elektronik kaynakları kullanabiliriz. Ekrandan okuma esnasında da ilgilendiğimiz konularla ilgili zihnimizde yeni problemler oluşabilir. Elektronik okuma eylemimizde bu problemlere cevap arayabiliriz. Kaynakları bu soru veya problemlere yönelik kullanabiliriz. Bu şekilde gerçekleştirilen okuma, okuma amacının ve ulaşılması istenen ürünlerin somut ve net olmasından dolayı etkili bir öğrenme ortamı oluşturabilir.”

10) Ekran üzerinden eleştirerek okuma

“Eleştirel okuma, anlatılanlara yönelik okuyucunun katıldığı (görüşleri, değerlendirmeler, örneklendirmeler vb.) veya katılmadığı (çelişki, tutarsızlık veya yanlışlıklar vb.) noktaları belirleyerek okumadır. Basılı ve ekrandan okuma sürecinde kullanılabilir. Ekran okuma esnasında okunan metinde yer alan katıldığımız, beğendiğimiz hususlar ya da katılmadığımız eksik-yanlış yönler aynı anda farklı kaynaklardan temellendirilebilir. Kontrol edilebilir.”

11) Ekran üzerinden müzik destekli okuma (Ekran kaynaklı sesler)

“Ekran okuma faaliyetlerimizde bilgi edinme, eğlenme, dinlenme, paylaşma gibi amaçlarla ekran karşısına geçebiliriz. Bu amaçlarla günlük yaşantımızda okurken müzik dinlemeyi sevenlerimiz de bulunmaktadır. Ekran okuma bu tür okumayı sevenler için bazı kullanım özellikleri de sunmaktadır. İnternet tabanlı metinler veya hipermetinler okunurken bazen bir müzik duyulabilir. İnternet sitesi oluşturulurken veya metin eklenirken arka plana müzik yerleştirilmiş olabilir. Veyahut metin içinde önemli bir nokta üzerine gelindiğinde, imleç oraya yerleştirildiğinde müzik çalabilir. Bu tür okumalar genelde eğlenme ve dinleme amacı güdüldüğünde sergilendiği gibi nadiren de olsa bilgi edinme amacıyla okurken de gerçekleştirilebilir.”

Maden (2012) Ekrandan okumanın günlük hayatımızda çok fazla karşımıza çıktığını vurgulamıştır. Ekrandan okuma yapılan elektronik araçları da şu şekilde sıralamıştır:

Bilgisayar ekranından okuma: “Günümüzde bilgisayarların sadece bilgiyi üreten, depolayan ve paylaşan araçların olmadığı söylenebilir. Bu amaçları dışında, eğlenme, haberleşme, dinlenme gibi amaçlarla da kullanılmaktadır.”

Cep telefonu ekranından okuma: “Günümüzde hemen herkesin bir cep telefonu bulunmaktadır. Gelişen teknoloji sayesinde cep telefonları internete bağlanma, müzik dinleme, video izleme gibi özelliklere sahiptir. Cep telefonu ekranlarından numaraları, görsel unsurları ve metinleri okumaya gün içinde her an başvurulabilir. Teknolojik alt yapısının ve ulaşılabilirliğinin her geçen gün daha iyileşmesi cep telefonu ekranından okuma faaliyetinin artmasını sağlamaktadır.”

Yansidan okuma: “Öğretim sürecinde sınıflarda, konferans, seminer, sempozyum gibi toplantılarda, iş görüşmelerinde, tanıtımlarda yansıtıcı araçlarla sunu ekranları oluşturulmakta, anlatım bu şekilde gerçekleştirilmektedir. Sunuların takibi ve bilgilerin edinilmesi için sunu ekranlarından okumak gereklidir.”

Elektronik reklam panolarını okuma: “Reklam araçlarına bakıldığında, basılı broşürler, afişler ve kitapçıklar ile reklam faaliyetleri yapılmakta, bunların yanında internet, elektronik pano (billboard) vb. elektronik araçlardaki reklamlar da etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Reklam panolarında yer alan ürünler ile ilgili bilgileri okurken ekran okuma türü sergilenmektedir. Reklamcılığın giderek önem kazandığı günümüzde reklam panolarını ve diğer reklam araçlarını okumak için ekran okumanın doğru ve etkili şekilde yapılmasına dikkat etmek gerekmektedir.”

Elektrikli ev aletlerinin ekranından okuma: “İnsanların evlerindeki yaşamlarını kolaylaştırmak amacıyla kullanılan birçok elektrikli alet bulunmaktadır. Yemek pişirmek, sebze-meyveleri kesmek, doğramak, parçalamak, su ısıtmak, temizlik yapmak, eğlenmek, dinlenmek vb. amaçları kullandığımız aletler, teknolojik gelişmelerle yeni özellikler kazanmaktadır. Bulaşık, çamaşır makineleri, ocaklar, fırınlar, müzik çalarlar, ısıtıcılar ve burada sayamayacağımız kadar fazla olan aletlerin ayarlanması ve kullanımını basitleştirmek için ekranlarla üretildiğini görmekteyiz. Bu ekranlar, aynı anda birden fazla işlevi gerçekleştirebilen aletlerin teknolojik açıdan gelişmişliğinin bir sonucu ve göstergesidir. Evlerimizde kullanılan elektrikli ev aletlerinin ekranlarını da yaşam ihtiyaçlarını karşılamak için sık sık okunmaktadır. Bu ekranların okunması da ayrı bir okuma alışkanlığı kazandırmaktadır. Günümüzde bazı aletlerin ekranlarından sadece kullanım için değil öncesinde de faydalandığına şahit olmaktayız. Örneğin: Fırınların ekranlarında program özelliklerinin yanında yemek tariflerine de ulaşılmaktadır.

Müzik çalar ve video oynatıcıların ekranların şarkı ve filmlerin tanıtıcı özet bilgilerine ulaşmak da bu bağlamda değerlendirilebilir. Dolayısıyla ekran okuma türü evimizin içinde temel ihtiyaçlarımızı karşılarken dahi bizimle birliktedir.”

Televizyon ekranından okuma: “İnsan yaşamı bir pencereden dünyayı seyretme şeklinde özetlenebilir. Televizyon bu serüvenin her an yaşanmasını, yinelenmesini sağlayan bir iletişim aracıdır. Televizyonun iletişim, haberleşmedeki yaygınlığı, sosyal ve psikolojik anlamdaki etki alanı, birden fazla yönden kullanılabilirliği (haberleşme, bilgi edinme, eğlenme vb.), kolay erişilebilirliği gibi özellikleri günlük yaşamın vazgeçilmezi hâline getirmiştir. Aynı zamanda televizyon popüler kültürün en önemli aktarıcısıdır. İnsanlar günün her saatinde farklı amaçlarla televizyon ekranındaki metinleri okurlar, görsel unsurlar izlerler. Ekran okumanın gün içinde en fazla sergilendiği araçlarından biri televizyon ekranından okumadır.”

Güneş (2011)’e göre ekran okuma, bireyin ekranda sunulan bilgilerden yeni anlamlar oluşturduğu bir süreçtir. Bu süreç görme, anlama, zihinde yapılandırma gibi göz ve beynin çeşitli işlemlerinden oluşmaktadır. Birey ekran okuma sırasında yazıları dikkatle incelemekte, ilgi duyduğu ve önemli gördüğü bilgileri seçmekte, anlamını araştırmakta, yorumlamakta ve zihnine yerleştirmektedir.

E-okuma, elektronik metinlerden yapılan okumadır. (MEB, 2012)

Elektronik metinler sundukları imkânlar bakımından basılı metinlerden farklılık göstermektedir. Bu bağlamda e-okumanın özellikleri şunlardır: (MEB, 2012)

- E-okuma ekran üzerinden (cep telefonu, bilgisayar vb.) üzerinden gerçekleştirilir.
- E-okumada basılı metinden olduğu gibi önce birinci sayfa, ikinci sayfa, üçüncü sayfa gibi doğrusal bir okuma akışı olmayabilir.
- Okuyucu, sayfa çevirmek yerine, oluşturulan köprüler aracılığıyla farklı formatlardaki bilgi kümeleri arasında geçiş yapabilir.
- Okuyucu okuma esnasında hangi bilgiye hangi sıra ile ulaşacağına kendi karar verir.
- Okuma ortamında etkileşim farklı biçimlerde karşımıza çıkabilir.

Bilgiyi bir bilgisayar ekranından okumak, kâğıttan okumanın yüzde otuzu kadar daha yavaş olmaktadır. Her ne kadar, bu sorunların üstesinden yüksek ekran çözünürlüğü ile gelinebilmekteyse de, öğrenciler hala ekrandan metin okumanın rahatsız edici olduğunu belirtmektedirler. Bu nedenle, bilgisayardaki metin, aynı

metnin basılı kopyasının %50 uzunluğuna sahip olmalıdır (Hall, 1999; Akt: Eraslan, 2008:26). Kullanıcılar ekranda fazla metin görmekten haz etmezler ve bilgisayar ekranındaki bir metni kâğıt üzerindeki bir metinden daha yavaş okuduklarından ekran üzerinden uzun metinleri okumayı eziyet olarak görürler. Kâğıt üzerinde yapılan bir bilgi sunumunda okuyucular tamamen bilgiye odaklanırlar, uzun sayfalar okumayı başlangıçta göze almışlardır. Ekranda ise kullanıcılar uzun sayfalar okumak istemezler bunun için kullanılacak bilgilerin parçalara ayrılması gerekmektedir. (Erarslan, 2008)

“Ekran veya elektronik okuma günümüzde bireyin çok sık karşılaştığı ancak farkında olmadan kullandığı bir okuma becerisi ve okuma türüdür.”(Maden, 2012)

Güneş (2010), ekrandan okumanın üç aşamada gerçekleştiğini vurgulamıştır. Bu aşamalar:

- 1.Görme
- 2.Anlama
- 3.Zihinde Yapılandırma

Ekran okumanın ikinci aşaması anlamadır. Bu aşamada önce gözün yazılardan topladığı bilgiler incelenir, daha sonra bunlar sıralama, sınıflama, aralarında bağ kurma, düzenleme, sorgulama, değerlendirme gibi işlemlerden geçirilmektedir. Bu süreçte dikkat çok önemli olmakta, yazılardan bilgilerin seçilmesi, islenmesi ve anlamlandırılmasında belirleyici olmaktadır. Anlama sürecinde okuyucunun kelimelerin anlamını bilmesi, bunları birleştirerek cümleleri anlaması, giderek paragrafları ve metni anlaması gerekmektedir. Okuyucu anlama sürecinde bütün bildiklerini yani ön bilgilerini uygulamaya koymaktadır. Özellikle dünya ve dil hakkındaki ön bilgileri anlama sürecinde etkili olmaktadır. Okuyucunun kendi bilgilerine göre geliştirdiği bir zihin yapısı vardır. Bu zihin yapısı dünyaya bakış açısını belirler. Okuyucu kendi bakış açısına göre metindeki bilgileri almakta, ön bilgileriyle birleştirmekte ve yeni bağlar kurarak anlamlandırmaktadır. Okuyucunun dil hakkındaki bilgileri yani ses bilgisi (dilın ses yapısı hakkındaki bilgileri), söz dizimi (cümledeki kelime sırası) ve anlam bilgisi (kelimenin anlamı aralarındaki ilişkiler ve dil bilgisi) ile bunların uygulanmasına ilişkin bilgileri de anlamada belirleyici olmaktadır (Güneş, 2010:4).

3. BÖLÜM

1. Bulgular

Bu bölümde verilerden elde edilen bulgular alt problem sırası dikkate alınarak açıklanmıştır.

1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Birinci alt probleme ilişkin bulgular görüşmede sorulan soruların sırası dikkate alınarak açıklanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilgisayar kullanım amaçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Bilgisayarı Kullanım Amaçlarını Gösterir Dağılım

Bilgisayar kullanım amacı	f	%
Oyun oynamak	60	90.9
Merak edilenleri araştırmak	48	72.7
Ödev araştırmak	40	60.6
İnternet, sosyal ağ, vb kullanmak	35	51.5
Gazete, dergi, vb. okumak	12	18.2

Tablo 1’deki verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına yakınının (n=60, %90.9) bilgisayarı “oyun oynamak” için kullandığı görülmektedir. Ayrıca bu öğrencilerin önemli bir kısmının (n=48, %72.7) merak ettiklerini ve ödevlerini araştırmak için (n=40, %60.6) kullandığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %51.5’i (n=35), bilgisayarı internete girmek veya sosyal ağlarda gezinmek amacıyla ve çok az kısmı da (n=12, %18.2) gazete, dergi, vb. okumak için kullanmaktadır. Bu bulgular öğrencilerin bilgisayarı, gazete, dergi, vb okumaktan daha ziyade, oyun oynamak için kullanmaları, dikkate değerdir.

(Yılmaz, Ersoy,2012) yaptığı çalışmada beşinci sınıf öğrencilerinin bilgisayarı ve interneti hangi amaçlar için kullandığını 4 ana başlık altında toplamıştır. Bunlar: İletişim, eğlence, eğitim ve günceldir. Öğrenciler iletişim amaçlı olarak en çok Facebook isimli sosyal paylaşım sitesini kullandıklarını ifade etmişler. Eğlence amaçlı kullanım açısından daha çok oyun oynadıklarını belirtmişlerdir. Eğitim amaçlı kullanımları açısından en çok proje ve performans ödevleri hazırlamak için kullandıklarını söylemişlerdir. Güncel amaçlı kullanım açısından ise en fazla

Sinema, tiyatro gibi etkinlikleri takip etme amaçlı olduğunu ifade etmiştir. (Yılmaz, Ersoy, 2008)'un araştırma sonuçlarına bakıldığında ise öğrencilerin bilgisayar kullanım amaçlarının benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz.

(Durmuş, Kaya, 2008) yaptığı çalışmada, elde edilen bulgulara göre çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin bilgisayarı, belge hazırlamak ve araştırma yapmak için çoğu zaman; sohbet etmek, internette gezinmek, film izlemek ve müzik dinlemek, resimlere veya fotoğraflara bakmak için çok nadir; oyun oynamak, eğitim yazılımlarından faydalanmak için bazen; e-posta almak ve göndermek için bilgisayarı bazen kullandıklarını ifade etmiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin merak ettiklerini araştırma, internet kullanımı ve oyun oynama amaçlarının benzer olduğu görülmektedir.

(Kanatlı, Schreglman, 2012) araştırmalarında 4.,5.,6.,7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin ne amaçla bilgisayar kullandıklarını araştırmıştır. Araştırmanın verilerine göre kız öğrencilerin hemen hepsinin bilgisayarı ders çalışma ve ödev yapmak için, yarısına yakınının bilgisayarı internete bağlanma için, bir kısmının sohbet etme ve oyun oynama için, çok az bir kısmında elektronik posta okuyup yollayabilmek için, bilgisayarı kullandıklarını belirtmiştir. Erkek öğrencilerin ise tamamına yakınının çalışma ve ödev yapmak için, büyük çoğunluğunun bilgisayarı internete bağlanma için, ders, bir kısmının sohbet etme ve oyun oynamak için, az bir kısmında elektronik posta okuyup yollayabilmek için, kullandıklarını belirtmiştir. Bu durumu *“ilköğretim çağındaki kız ve erkek öğrenciler değişik gelişim özelliklerinden kaynaklanan sebeplerden dolayı bilgisayarı değişik amaçlar için kullandıkları sonucunu verebilir”* şeklinde değerlendirmiştir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında öğrencilerin çoğunluğu bilgisayarı oyun, sosyal ağlara bağlanma ve ödevleri için daha çok kullandıkları görülmektedir. Bunun dışında öğrencilerin bilgisayardan gazete, dergi, vb türleri okumayı tercih etmedikleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ekrandan okuma yapmak isteyip istemediklerini gösteren dağılım Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.***Öğrencilerin Ekrandan Okuma Yapmak İsteyip İstemediklerini Gösterir Dağılım***

Ekrandan Okuma Yapmak İsteme Durumları	f	%
Evet	41	62.1
Hayır	25	37.9
Toplam	66	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından çoğu (n=41, % 62.1) ekrandan okuma yapmak istediklerini söylemişlerdir.

Görüşme esnasında bir öğrenci, *“Ekrandan okumayı istiyorum. Çünkü, ekrandan okuma daha zevkli ve eğlencelidir. Hem bazı kişiler kitap okumayı sevmez. Ekrandan okuma yapınca, okuma onlara da zevkli ve eğlenceli gelebilir. Böylece onlar da okumayı severler.”* demiştir.

Diğer bir öğrenci *“Ekrandan okumayı isterim. Çünkü bilgisayardan okuduğum yazılar daha canlı ve renkli oluyor. Okumak daha zevkli oluyor.”* demiştir.

Başka bir öğrenci de *“Evet isterim. Çünkü kitabı elimde tutmak zorunda kalmam. Bilgisayardan rahatça okurum. Böylelikle kolum ağrımaz.”* demiştir.

Bir öğrenci ise *“Benim okumamı geliştirmeme yardımcı olur ve bana kitaptan okumaktan daha eğlenceli olduğu için ekrandan okumayı istiyorum.”* demiştir.

Diğer bir öğrenci de *“ Ekrandan okuma bana kağıttan okumaya göre daha heyecanlı geliyor ve bilgisayar sıkılmama engelliyor.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrencilerin geri kalanı (n=25, %37.9) ise, ekrandan okuma yapmak istemediklerini söylemişlerdir.

Ekrandan okuma yapmak istemeyen bir öğrenci, *“Ekrandan okumayı istemiyorum. Çünkü sevmiyorum. Okurken gözlerim bir süre sonra acımaya başlıyor. Okuduğum yeri kaybediyorum ve okuduklarımı anlamıyorum.”* demiştir.

Bir başka öğrenci *“Hayır istemem. Çünkü bilgisayarı daha çok oyun ve facebook için kullanıyorum. Hikâye, şiir okumak benim için zaten sıkıcı. Onları okumak yerine de oyun oynamayı ve facebookta takılmayı tercih ederim.”* demiştir.

Diğer bir öğrenci *“Hayır. Çünkü geceleri kitap okuyarak uyuyorum. Ekran üzerinden okuma yaparsam kitaplarımla vakit geçiremem ve bu beni üzer.”* demiştir.

Bir öğrenci ise *“Ekrandan okumayı istemiyorum. Çünkü bilgisayardan okurken dikkatim dağılıyor. Okuduğumdan hiçbir şey anlamıyorum.”* demiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda öğrencilerin yarısından çoğu ekrandan okumayı istediklerini bunun sebeplerini de kâğıttan okumaya göre daha zevkli ve eğlenceli olduğunu, okumayı sevmeyen insanları teşvik edebileceğini, okumaya olumlu etki yapabileceği şeklinde ifade etmişlerdir. Ekrandan okuma yapmayı istemeyen öğrenciler ise, dikkat dağılması, kitaplarından vazgeçmek istememeleri, oyun ve sosyal ağların daha çok tercih edilmesi ve göz sağlığı için tehlike oluşturması olarak görüşlerini belirtmişlerdir.

Görüşme sırasında yapılan bu maddeler birbirinden bağımsız şekildedir. Bir öğrenci farklı görüşler bildirmiştir.(n=66)

Araştırmaya katılan öğrencilerin ekrandan okuma yapmanın yararlarına ve zararlarına ilişkin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Ekrandan Okuma Yapmanın Yararlarına ve Zararlarına İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Sağlığı tehdit etmesi (Göz sağlığı, baş ağrısı)	60	90.9
Basılı metinlere göre zevkli ve eğlencelidir.	48	72.7
Okuma hızını azaltır.	42	63.6
Anlama düzeyinin düşmesi	37	56.1
Ders çalışma alışkanlığını olumsuz etkilemesi	29	43.9
Okuma esnasında okuduğu yeri kaybetme	13	19.7
Okuma alışkanlığı olumlu etkiler	12	18.2
Bilgiye kolay erişme	9	13.6
Okuma esnasında yorgunluk hissetme	4	6.1
Bilgilerin kalıcı olması	3	4.5

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (n=48, %72.7) ekrandan okumanın basılı metinlere göre zevkli ve eğlenceli olduğunu söylemiştir. Ayrıca bu öğrencilerin çok az bir kısmı (n=12, %18.2) ise, dijital metinlerin okuma alışkanlığını olumlu etkilediğini, bilgiye daha kolay erişim sağlandığını (n=9, %13.6) ve bilgilerin daha kalıcı olduğunu (n=3, %4.5) belirtmişlerdir.

Görüşmeler esnasında öğrencilerin ekrandan okumanın yararlarına yönelik düşünceleri şunlardır:

“Evimizde, çevremizde hemen her yerde artık bilgisayarlar var. Biz bilgisayar kullanmayı daha çok seviyoruz. Bilgisayar ekranından okumak daha eğlenceli ve zevkli çünkü renkler daha canlı.”

“Bilgisayardan okumak daha eğlenceli olduğu için her gün bilgisayardan bir şeyler okuyabilirim. Bu sayede de okuma alışkanlığı edinebilirim.Okumayı da severim.”

“Ekrandan okuma yaparken bilmediğimiz kelimeleri ve konuları hemen araştırıp öğrenme imkânımız olur.”

“Kâğıttan okumak bilgisayardan daha sıkıcı. Bilgisayar eğlenceli olduğu için okuduklarım aklımda daha çok kalır.”

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına yakını (n=60, %90.9) ekrandan okumanın zararının sağlığı tehdit etmesi (göz sağlığı, baş ağrısı) olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca bu öğrencilerin önemli bir kısmının (n=48, %72.7) okuma hızını yavaşlattığını, ders çalışma alışkanlığını olumsuz etkilediğini (n=37, %56.1), okuma esnasında okuduğu yeri kaybettiğini (n=40, %60.6) belirtmiştir. Öğrencilerin çok az bir kısmının da (n=7, %10.6) ekrana bağımlı hale geldiğini, okuma esnasında yorgunluk hissettiğini (n=4, %6.1) söylemiştir.

Görüşmeler esnasında öğrencilerin ekrandan okumanın zararlarına yönelik düşünceleri ise şunlardır:

“Ekрана sürekli baktığımda gözlerim bozulabilir. Vücutumda tutulmalar meydana gelebilir.”

“Ekran başında oturduğumda boynum ağrıyabilir, gözlerim acır ve sulanır.”

“Göz sağlığım bozulur ve başım daha çabuk ağrıyabilir.”

“Bilgisayardan okuduğumda sık sık okuduğum yeri kaybediyorum. Yeniden okumam gerekiyor. Hem yavaş okumama sebep oluyor hem de okuduklarımı anlayamıyorum.”

“Ekranın ışığından dolayı gözlerim rahatsız olabiliyor. Gözlerim rahatsız olduğundan da daha yavaş okurum.”

“Bazen ekrandan okurken nerde olduğumu unutuyorum ve kafam karışıyor.”

“Sürekli bilgisayarda olduğum zaman ödevlerimi aksatırım. Çünkü bilgisayarda oyun oynamak, internete girmek daha eğlenceli geliyor.”

“Bilgisayardan okuma yaparsak bilgisayar bizde bağımlılık yapabilir. Ekрана bağımlı hale gelebiliriz.”

“Ekrandan okumak gözümü yorar. Okurken de pek bir şey anlayamam ve hayal gücüm gelişmez.”

“Bilgisayardan okuma yapmak bilgisayara bağımlı hale getirebilir. Bilgisayarda zararlı ışınlar olduğu için hücrelerimiz ölebilir. Birçok sağlık problemine sebep olabilir.”

1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

İkinci alt probleme ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 4.

Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

(Metin 1: Sanatın Gücü)

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Ekran Okuma	36	3.61	.69			
				-.842	70	.000
Basılı Materyal	36	3.75	.75			

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sanatın Gücü adlı metnin basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ve ekrandan okuma yapan öğrencilerin anlama düzeylerini gösterir tablodur. Sanat Gücü adlı metni her iki gruptaki öğrenciler de basılı materyal üzerinden okumuştur. Sanatın Gücü adlı metinde basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ile ekran üzerinden okuma yapan öğrencilerin başarı puanlarına bakıldığında basılı materyal üzerinden okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=3.75$ ekrandan okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=3.61$ olduğu görülmektedir. Bu rakamlar doğrultusunda öğrencilerin anlama düzeylerinde anlamlı şekilde farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

(Metin 2: Yaşam dersi)

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Ekran Okuma	36	2.40	.81			
				-9.269	70	.000
Basılı Materyal	36	3.96	.60			

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Yaşam Dersi adlı metnin basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ve ekrandan okuma yapan öğrencilerin anlama düzeylerini gösterir tablodur. Yaşam Dersi adlı metinde basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ile ekran üzerinden okuma yapan öğrencilerin başarı puanlarına bakıldığında basılı materyal üzerinden okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=3.96$ ekrandan okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=2.40$ olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Yaşam Dersi adlı metinde basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin ekran üzerinden okuma yapan öğrencilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo 6.

Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

(Metin 3: Birliğin Temeli)

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Ekran Okuma	36	2.52	.44			
				-11.527	70	.000
Basılı Materyal	36	3.95	.60			

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Birliğin Temeli adlı metnin basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ve ekrandan okuma yapan öğrencilerin anlama düzeylerini gösterir tablodur. Birliğin Temeli adlı metinde basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ile ekran üzerinden okuma yapan öğrencilerin başarı puanlarına bakıldığında basılı materyal üzerinden okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=3.95$ ekrandan okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=2.52$ olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Birliğin Temeli adlı metinde basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin ekran üzerinden okuma yapan öğrencilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo 7.***Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları***

(Metin 4: İnternet Nedir ?)

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Ekran Okuma	36	3.03	.65			
				-7.293	70	.000
Basılı Materyal	36	4.09	.58			

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin İnternet Nedir? adlı metnin basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ve ekrandan okuma yapan öğrencilerin anlama düzeylerini gösterir tablodur. İnternet Nedir? adlı metinde basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ile ekran üzerinden okuma yapan öğrencilerin başarı puanlarına bakıldığında basılı materyal üzerinden okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=3.03$ ekrandan okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=2.09$ olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre İnternet Nedir? adlı metinde basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin ekran üzerinden okuma yapan öğrencilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo 8.***Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları***

(Metin 5: Türkiye'nin Turistik Değerleri)

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Ekran Okuma	36	2.31	.62			
				-9.942	70	.000
Basılı Materyal	36	3.74	.60			

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Türkiye'nin Turistik Değerleri adlı metnin basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ve ekrandan okuma yapan öğrencilerin anlama düzeylerini gösterir tablodur. Türkiye'nin Turistik Değerleri adlı metinde basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ile ekran üzerinden okuma yapan öğrencilerin başarı puanlarına bakıldığında basılı materyal üzerinden okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=3.74$ ekrandan okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=2.31$ olduğu

görülmektedir. Türkiye'nin Turistik Değerleri adlı metinde basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin ekran üzerinden okuma yapan öğrencilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo 9.

Basılı Materyal Kullanımı ve Ekrandan Okumanın Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

(Genel Başarı)

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Ekran Okuma	36	2.56	.53			
				-10.800	70	.000
Basılı Materyal	36	3.93	.53			

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin basılı materyalden okuma yapan öğrenciler ile ekrandan okuma yapan öğrencilerin genel başarı düzeylerini gösterir tablodur. Tüm metinlerin ortalamasına bakıldığında ise başarı puanlarının basılı materyal üzerinden okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=3.93$ ekrandan okuma yapan öğrenci grubunun $\bar{X}=2.56$ olduğu görülmektedir. Tüm metinlerin ortalama puanlarına göre, basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin ekran üzerinden okuma yapan öğrencilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4. BÖLÜM

1. Sonuç ve Öneriler

1.1. Sonuç

Bu araştırma ile ilköğretim birinci kademedeki ekrandan okumanın anlama üzerine etkisi belirlenmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin bilgisayarı daha çok oyun oynamak, ödevlerini ve merak ettiklerini araştırmak için kullandıkları görülmüştür. Ancak gazete, dergi vb. yayınları okumak için kullanmayı tercih etmedikleri de göz ardı edilmemelidir.

Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin çoğu ekrandan okuma yapmayı istemektedirler. Buna sebep olarak da ekrandan okumanın kâğıttan okumaya göre daha zevkli ve eğlenceli olduğunu, okumayı sevmeyen insanları teşvik edebileceğini, okumaya olumlu etki yapabileceği şeklinde ifade etmişlerdir. Buna rağmen bazı öğrenciler ekrandan okuma yapmak istememektedir. Bunun sebeplerini de dikkatin

dağılması, kitaplarından vazgeçmek istememeleri, bilgisayar kullanımında daha çok oyun ve sosyal ağların tercih edilmesi ve göz sağlığı için tehlike oluşturması olarak görüşlerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler ekrandan okumanın yararlarını ve zararlarını da şu şekilde ifade etmişlerdir:

- *Sağlığı tehdit etmesi (Göz sağlığı, baş ağrısı...),*
- *Basılı metinlere göre zevkli ve eğlenceli olması,*
- *Okuma hızını azaltması, anlama düzeyinin düşmesi,*
- *Ders çalışma alışkanlığını olumsuz etkilemesi,*
- *Okuma esnasında okuduğu yeri kaybetme,*
- *Okuma alışkanlığı olumlu etkilemesi,*
- *Bilgiye kolay erişme,*
- *Okuma esnasında yorgunluk hissetme*
- *Bilgilerin kalıcı olması*

Araştırmadan elde edilen verilere göre, seçilen çalışma grubundaki öğrencilerin okuma-anlama başarı puanlarının nasıl olduğuna dair "Sanatın Gücü" adlı metin uygulanmış. Metne ait sorulara verilen cevapların puanlanmasına ait sonuçlara bakıldığında her iki grubun da birbirine benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Dört farklı metin bir gruba basılı materyalden ve bir gruba da ekrandan okutturulmuştur. Değerlendirme sorularına verdikleri cevaplar sonucunda yapılan t-testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık görülmüştür. Basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin ekrandan okuma yapan öğrencilere göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Baştuğ ve Keskin 2012, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma hızı ve doğru okuma başarılarını okuma ortamı (ekran ve kâğıt üzerinden olmak üzere) açısından karşılaştırmak amacıyla yaptıkları çalışmanın sonucunda, çalışmaya katılan öğrencilerin ekrandan okumaya göre kâğıt üzerinden okumada; hız, doğruluk ve anlama açısından daha başarılı olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonuçlarını literatürle (Dillon, 1992, 2004; Dyson & Haselgrove, 2000, 2001; Güneş, 2010; Kerr, 2002; Kurniawan & Zaphiris, 2001; Muter & Maurutto, 1991; Noyes & Garland, 2003, 2008) desteklediklerini belirtmişlerdir. Yaptıkları araştırma sonucu bu araştırmanın sonuçları ile bağdaşmaktadır.

Kerr ve Symons, (2006) çalışmalarında metni bilgisayar ekranından verildiğinde 60 beşinci sınıf öğrencisinin okuma oranı, anlama ve hatırlamalarının etkilenip etkilenmediğini araştırmıştır. Her öğrenci basılı materyallerden ve bilgisayar ekranından birer bilgi verici metin okumuş ve okumalarından sonra öğrencilerin metni hatırlama ve anlama düzeyleri sorularla ölçülmüştür. Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin metni bilgisayar ekranından daha yavaş okudukları fakat daha yüksek hatırlama düzeyine sahip oldukları ve bilgisayardan okunulan metni anlamada daha az etkili oldukları ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, basılı materyalden okuma yapan öğrencilerin ekran üzerinden okuma yapan öğrencilere göre daha başarılı olabileceği sonucunu desteklemektedir.

1.2. Öneriler

1. İlköğretim Türkçe ders programlarının kapsamına Ekran Okuma ile ilgili bilgi, beceri ve uygulamalar alınabilir.
2. Üniversitelerde sınıf öğretmeni adaylarına ve Türkçe öğretmeni adaylarına ekran okuma ile ilgili seçmeli ders okutulabilir.
3. Öğrencilerine öğretebilmesi için öğretmenlerin ekran okuma ile ilgili gerekli bilgi düzeyine ulaşmaları sağlanabilir.
4. Araştırma bilgisayar ekranından okuma ile yapıldığından, yeni araştırmalarda bilgisayar ekranından farklı elektronik ortamlarda yapılabilir.
5. Araştırma konusu farklı metin türlerinde veya şiir türünde yapılabilir.
6. Ekrandan okuma alışkanlığı kazandırabilmek için elektronik metinler ve elektronik kitap okuma çalışmaları yapılabilir.
7. Öğrencilerin ekrandan okumayı sevebilmesi için öğrencilerin özgüvenlerini yerine getirecek onları destekleyecek yöntemlere yer verilmelidir.
8. Öğrenciler e-kitaplardan oluşan bir kütüphane ortamı oluşturulabilir. Seçilecek kitapların öğretmenler ve veliler tarafından özenle seçilmesi gerekmektedir.
9. Öğrencilerin ekrandan okumayı sevebilmeleri için internet ortamında gazete, dergi, şiir vb. metinlerin okutulması sağlanabilir.
10. Araştırma grubu farklı yaş gruplarındaki öğrenciler üzerinde uygulanabilir.
11. Ekran okuma ve basılı materyalden okuma ile ilgili anlama düzeyleri dışında okuma hızları ile ilgili farklı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbayır, S. (2007). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Akca,E.(2008).*İlköğretim ikinci kadem öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin rolü.*(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akça, G. (2002). *Hikâye haritası yönteminin, ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama beceri düzeyleri üzerine etkisi.*(Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2004). *Yazılı ve Sözlü Anlatım, Kompozisyon Sanatı*, Akçağ Yayıncılık, Ankara.
- Akyol, H. (1999). Bilgi vermeye dayalı metinler ve öğretimi. *Çağdaş Eğitim, Nisan*, 253-256.
- Akyol, H. (2006). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Arıcı , A. F. (2008). *Okuma eğitimi*. Ankara: Pegem.
- Arslan, D. ve Dirik, M. Z. (2008). İlköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin okuma güçlüklerini gidermede okumayı geliştirici duyuşsal yaklaşımın etkisi *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1)*, 1-18
- Bambergger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme* (Çev: Bengü Çapar). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Başaran, M. ve Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(1)*,73-92.
- Baştuğ, M. Keskin. H.K.(2012) Okuma Becerilerinin Okuma Ortamı Açısından Karşılaştırılması: Ekran mı kâğıt mı? *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,2012 16 (3): 73-83*
- Batur,Z.Gülveren,H. ve Bek,H.(2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği,*Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 3/1,32-49*
- Bınarbaşı.F,(2006).*Üniversite öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının incelenmesi*(Yayınlanmamış yüksek lisan tezi).Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Biemiller, A. Siegel, L. S. (1997). Longitudinal study of the effects of the “bridge” reading program for children at risk for reading failure. *Learning Disability Quarterly, 20*, 83-92
- Binbaşıoğlu, C. (2004). *İlkokuma yazma öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Calp, M. (2007). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Ceylan, Z. (2012). *Okuma sanatı*. İzmir: Etki
- Coşkun, E. (2003). Çeşitli değişkenlere göre lise öğrencilerinin etkili okuma becerileri ve bazı öneriler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13.
- Çöğmen, S. ve Saracaloğlu, A.S. (2010). Üst bilişsel okuma stratejileri ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışmaları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28). 91-99
- Demir, T.(2010). Türkçe öğretiminde anlama ve zihinde yeniden yapılandırma. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*,(17). 201-223.
- Dillon, A. (1992). "Reading from paper versus screens: a critical review of the empirical literature".(Kağıttan okumaya karşı ekrandan okuma: Literatürün eleştirel bir incelemesi) *Ergonomics*, 35(10), 1297-1326.
- Dillon, A. (2004). Designing Usable Electronic Text: Ergonomic Aspects of Human Information Usage (2 ed.). *Florida: Taylor & Francis (CRC Press LLC)*
- Durmuş,A. Kaya,S.(2008) İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar kullan alışkanlıkları ile velilerin bilgisayar kullanım alışkanlıkları arasındaki ilişki. 8. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı
- Dyson, M. C. Haselgrove, M. (2000). "The effects of reading speed and reading patterns on the understanding of text read from screen".(Ekrandan okumada metnin anlaşılması üzerinde okuma deseninin ve okuma hızının etkisi). *Journal of Research in Reading*, 23(2), 210-223.
- Dyson, M. C. Haselgrove, M. (2001). "The influence of reading speed and line length on the effectiveness of reading from screen". (Ekrandan okumada satır uzunluğunun ve okuma hızının etkisi). *International Journal of Human-Computer Studies*, 54(4), 585-612.
- Eraslan, F. (2008). *Eğitsel içerikli web sitelerinin okunabilirlik açısından incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göçer,A.(2007), Bir öğrenme alanı olarak anlama eğitimi ve Türkçe öğretimindeki yeri *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1),17-39
- Göğüş, B. (1978). *Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Kadioğlu Matbaası, Ankara.
- Güleryüz, H. (2004.a). *Türkçe ilkokuma yazma öğretimi kuram ve uygulamaları*. Ankara: Pegem A.
- Güneş, F. (2000). *Okuma-yazma öğretimi ve beyin teknolojisi*. Ankara: Ocak Yayınları.

- Güneş, F. (2010). Öğrencilerde ekran okuma ve ekranik düşünme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 1-20.
- Güngör,E.(2009). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Gürcan, H. İ. (2005). E-kitap yayıncılığı ve uygulamaları. *X. Türkiye’de Internet Konferansı*.
- İnan.D,(2005).*İlköğretim I. Kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi*(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,İstanbul
- Kanatlı, F. Schreglman, S. (2012). Bilgi teknolojilerinden yararlanma düzeyleri üzerine bir araştırma:Hatay ili örneği, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi6, 75-85
- Karaçay, B. (2011). Okuyan beyin. *Bilim ve Teknik, Eylül 2011*: 20-26.
- Karatay, H. (2009). Okuma stratejileri bilişsel farkındalık ölçeği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19 (2), 58-80
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. İstanbul: Nobel.
- Kayalan, M. (2007). *Etkili ve hızlı okuma sanatı*. İstanbul: Alfa.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1998). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayıncılık.
- Kerr, M. A. (2002). Reading from computer screens vs. reading from paper: Effects on children’s information retention and comprehension. (Unpublished Doctotal Thesis). MQ72684, Acadia University, Canada.
- Kerr, M.A. ve Symons, S.E. (2006). Computerized presentation of text: Effects on children’s reading of informational material. *Reading and Writing*, 19(1), 1–19.
- Köksal, K. (2003). *Okuma yazmanın öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Küçük, S. (2002). Şehirleşme ve okuma anlama ilişkisi. *Dil Dergisi*, 117(1), 25-46.
- KILIÇ,A. (2002). Okuma ve anlama. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(123), (53-61),
- Kurniawan, S. H.,&Zaphiris, P.(2001). “Reading Online or on Paper:Which is Faster?” Paper presented at the The 9 th International Conference on Human Computer Interaction.

- Kurulgan,M.Çekerol,S.(2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir Araştırma.*Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*,8(2),237-258.
- MEB (2009). *Türkçe 1-5. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*.
- MEB. (2012). *Orta okul ve imam hatip ortaokulu okuma becerileri dersi öğretim Programı*.
[Online Erişim: <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari>]
- Maden(2012). Ekran okuma türleri ve Türkçe öğretmen adaylarının ekran okumaya yönelik görüşleri, *Dil ve edebiyat eğitimi dergisi* 3(1), (1-16)
- MEB. (2012). *Türkçe (1-5. Sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*.
[Online Erişim: <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari>]
- Muter, P. Maurutto, P. (1991). "Reading and skimming from computer screens and books: the paperless office revisited?" *Behaviour & Information Technology*, 10(4), 257-266.
- Noyes, J. M. Garland, K. J. (2003). "VDT versus paper-based text: reply to Mayes, Sims and Koonce". *International Journal of Industrial Ergonomics*, 31(6), 411- 423.
- Noyes, J. M. Garland, K. J. (2008). "Computer- vs. paper-based tasks: Are they equivalent?" *Ergonomics*, 51(9), 1352-1375.
- Ocak, G. (2004). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuma anlama düzeyine videonun etkisi. *İlköğretim Online*, 3(2), 19-25,
[online]: <http://ilkogretimonline.org.tr>
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.
- Öz, F. (2006). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2007). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, E. (1987). *Türkçe öğretim kılavuzu*. İstanbul: İnkılap Basımevi.
- Oğuz, E., Yalınkılıç, K ve Ülper, H. (2009). İlköğretim okulu öğretmenlerinin okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *II. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi.
- Özbay M. Barutçu. T.(2013) Dil psikolojisi ve Türkçe öğretimi Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, 11(6),(933-973)
- Rozan, N. (1982). Okuma alışkanlığında öğretmenlerin rolü. *Eğitim ve Bilim*, 7, 19-23.

- Savaş, B. (2006). *Okuma Eğitimi ve Çocuklarda Dil Gelişimi*, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tosunoğlu, M. (2002). Türkçe öğretiminde okuma alışkanlığı ve çocukların okuma eğilimleri. *Türk Dili Dergisi*, 609, 547-563.
- Tosunoğlu, M. (2010). Farklı yazı stillerinin okuduğunu anlama sürecine etkisi *Türklük Bilimleri Araştırma Dergisi* 27, 679-69.
- Tekin, H. (1980). *Okullarımızda Türkçe öğretimi*. Ankara: Mars Matbaası
- TDK (2011). *Büyük Türkçe Sözlük*.
<http://tdk.gov.tr>
- Ungan, S. (2008). Okuma alışkanlığımızın kültürel altyapısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 218-228.
- Uzun, G.L. (2009). Yaratıcı bir süreç olarak okuma. *Dil Dergisi*, 143(1), 7-19.
- Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yalçın, A. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ
- Yağcıoğlu, S. ve Değer, A. C. (2002). Üstbilişsel okuma becerilerinin kazandırılması üzerine bir atölye çalışması. *İkinci Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri*.
- Yılmaz, F. Ersoy, A. (2012). Beşinci sınıf öğrencileri arasındaki dijital bölünmenin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi Diyarbakır ili örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8(1), 29-42
- Topuzkanamış, E. Maltepe, S. (2010). Öğretmen adaylarının okuduğunu anlama ve okuma stratejilerini kullanma düzeyleri, *Türklük Bilimleri Araştırma Dergisi* 27, (655-677)

EK-1: Araştırma İzin Belgesi

T.C.
UŞAK VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.08.4.MEM.4.64.00.11/605.01-
KONU : Betül ERTUĞRUL'un
Araştırma İzni

18.11.2011* 13276

UŞAK ÜNİVERSİTESİ

(SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE)

İLGİ : a) 10/01/2008 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-16 /92 sayılı yazısı.

b) 31/10/2011 tarih ve B.30.2.UŞK.0.41.00.00-605-01/463 sayılı yazınız.

Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının ilgi (a) yazılarına istinaden İlimiz Merkez ve İlçelerde yapılacak olan tez, anket ve araştırma çalışmaları sadece bir İli kapsıyorsa bulunduğu İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından gerekli izini verilmesi gerekmektedir. Denildiğinden Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığına ilgi (b) yazınız ile başvurduğunuz Rektörlüğünüzdeki Yüksek Lisans Öğrencilerinden Betül ERTUĞRUL ile ilgili tez anket ve araştırma ile ilgili formları Müdürlüğümüze gönderilmiştir.

Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının ilgi (a) yazılarına istinaden Rektörlüğünüzdeki İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Betül ERTUĞRUL'un "**İlköğretim 1.Kademede Ekran dan Okumanın Anlamaya Etkisi**" Konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketin formları Müdürlüğümüz Araştırma Destek Koordinatörü ve Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından inceleme yapılarak İlimizde bulunan 17 ilköğretim okulunda anket çalışması yapması ilgili komisyonomuz tarafından uygun görülmüştür.

Uşak merkez ilçede yapılacak olan anket ve araştırma uygulaması ile ilgili anket formları yazımız ekinde gönderilmiş olup, ilgi (b) Yönergenin 5. maddesi (o) bendi uyarınca taahhütnamenin ve araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğini CD ' kayıtlı olarak müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

EKLER :
EK-1: Onay (1 sayfa)
EK-2: Anket (3 sayfa)

Fahrettin GÖNÇÜ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Millî Eğitim Müdürlüğü
UŞAK

Tel : 0 276 223 3990
Faks : 0 276 223 3989

E-posta : istatistik64@meb.gov.tr
int.adres : <http://usak.meb.gov.tr>

T.C.
UŞAK VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.08.4.MEM.4.64.00.11/605.01-
Konu : Araştırma İzni

14.11.2011* 12964

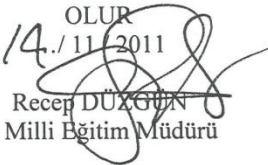
İLGİ: a) 13/04/2004 tarih ve B.08.0.APK.0.03.02/1198 sayılı Genelge (2004/32)
b) 05/03/2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.00-320/1143 sayılı Yönerge
c) 02/11/2011 tarih ve B.08.4.MEM.4.64.00-605.01/12654 sayılı Olur.

Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının ilgi (b)yazılarına istinaden ilimiz merkez ve ilçelerinde yapılacak olan tez, anket ve araştırma çalışmaları sadece bir ili kapsıyorsa bulunduğu İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından izin verilmesi gerektiğinden İlgi (c) olurumuzla araştırma destek koordinatörü ve araştırma değerlendirme komisyonu kurulmuştur.

Aşağıdaki adı, soyadı ve unvanı yazılı kişinin ilimiz merkez ve ilçelerinde tez, anket ve araştırma çalışmaları ile ilgili komisyon tarafından gerekli inceleme yapılmış olup yapılan inceleme sonucunda tez, anket ve araştırma çalışmaları komisyonumuz tarafından uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ve teklif ederim.

Mesut BALI
Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
14./11/2011

Recep DÜZGÜN
İl Millî Eğitim Müdürü

Adı -Soyadı : Unvanı
Betül ERTUĞRUL: İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi

Millî Eğitim Müdürlüğü
UŞAK

Tel : 0 276 223 39 90
Faks : 0 276 227 39 89

E-posta : istatistik64@meb.gov.tr
int.adres : <http://usak.meb.gov.tr>

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
UŞAK MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	BETÜL ERTUĞRUL
Kurumu / Üniversitesi	UŞAK ÜNİVERSİTESİ
Araştırma yapılacak iller	UŞAK
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	İLKÖĞRETİM KURUMLARI
Araştırmanın konusu	'İlköğretim Birinci Kademedeki Ekrandan Okumanın Anlamaya Etkisi'
Üniversite / Kurum onayı	VAR
Araştırma/proje/öde v/tez önerisi	İlköğretim Birinci Kademedeki Ekrandan Okumanın Anlamaya Etkisinin Belirlenmesi
Veri toplama araçları	EKRANDAN OKUMAYA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ
Görüş istenilecek Birim/Birimler	YOK
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
UYGUNDUR	
Komisyon kararı	Oybirliği / Oyçokluğu ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	

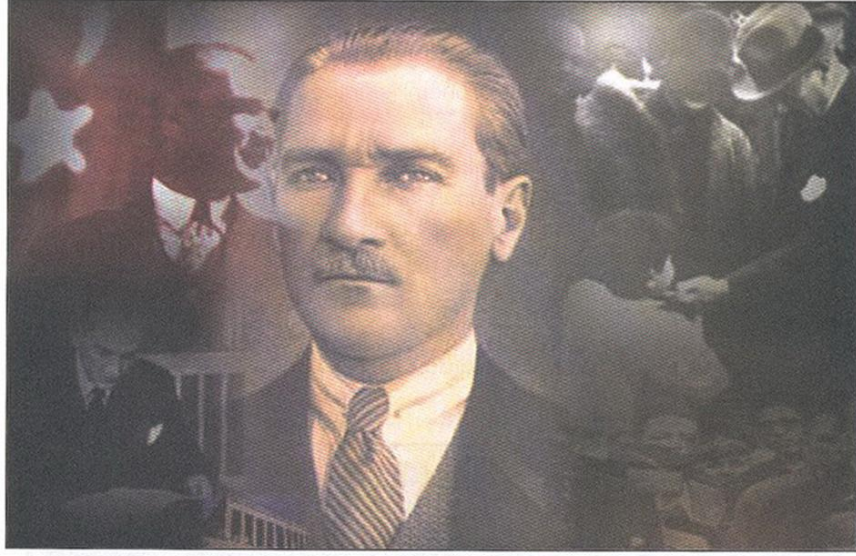

11/11/2011
Komisyon Başkanı
Mesut BALI

KOMİSYON

Üye
Şefa KENDİRLİ

Üye
Özge Sezin TACER

EK-2: Metinler

SANATIN GÜCÜ

SANATIN GÜCÜ

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Mustafa Kemal yeni bir ülke oluşturmak istiyordu. Yeni bir ülke için yeni bir kültüre ihtiyaç vardı. Bunun, Türk kimliğini öne çıkaracak bir kültür olmasına özen gösteriyordu. Almanya, Fransa, Avusturya, Bulgaristan gezileri sırasında tiyatro, opera ve baleye gitmiş, batılı yazarlardan pek çok eser okumuştur. Türk sanatının da uluslararası olmasını istiyordu. Bu nedenle güzel sanatlar alanında büyük bir seferberlik başlattı.

Ankara ve İstanbul'da tiyatro, opera çalışmaları başladı. Edebiyata önem verildi, şair ve yazarlar, yeni eserler yazmaları için teşvik edildi. Müzik, resim, heykel, mimari alanlarında pek çok yeni çalışma yapıldı.

Mustafa Kemal, bazı yetenekli çocukları güzel sanatlar alanında eğitim görmeleri için yurt dışına yolladı. Müzik alanında yurt dışında eğitim gören bu çocuklar, Türk müziğini batılı tekniklerle uygulamaya başladı. Müzik alanında buna Adnan Saygun'un "Yunus Emre" oratoryosunu örnek olarak verebiliriz. Aynı zamanda Ulvi Cemal Erkin'in "Köçekçe" adlı eseri Türk müziğinin batı tekniğine uyarlanmasına güzel bir örnektir. Böylece müziğimiz, gelişmiş ülkelerin dinleyebileceği bir düzeye getirilmiştir.

GÜZEL SANATLAR

Mustafa Kemal, şair, yazar, ressam, müzisyen ve bilim adamlarına çok önem verirdi. Her zaman onları yanında bulundurur, onlarla konuşmaktan ve tartışmaktan büyük bir zevk alırdı.

Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önemi kendi sözleriyle şöyle belirtebiliriz:

Sanat

Yüksek bir insan topluluğu olan Türk ulusunun tarihsel bir özelliği de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki ulusumuzun yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, doğuştan zekâsını, bilime bağlılığını, güzel sanatlar sevgisini ve ulusal birlik duygusunu durmadan ve her türlü incelemelerle besleyerek geliştirmek ulusal ölkümüzdür (1933).

Sanatçı

Sanatçı, toplumda uzun çalışmalardan sonra alında ışığı ilk duyan insandır (1937).

İbrahim Sofi

GÜZEL SANATLAR

Mustafa Kemal, şair, yazar, ressam, müzisyen ve bilim adamlarına çok önem verirdi. Her zaman onları yanında bulundurur, onlarla konuşmaktan ve tartışmaktan büyük bir zevk alırdı.

Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önemi kendi sözleriyle şöyle belirtebiliriz:

Sanat

Yüksek bir insan topluluğu olan Türk ulusunun tarihsel bir özelliği de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki ulusumuzun yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, doğuştan zekâsını, bilime bağlılığını, güzel sanatlar sevgisini ve ulusal birlik duygusunu durmadan ve her türlü incelemelerle besleyerek geliştirmek ulusal ülkümüzdür (1933).

Sanatçı

Sanatçı, toplumda uzun çalışmalardan sonra alınanda ışığı ilk duyan insandır (1937).

İbrahim Safi

YAŞAM DERSİ

Ünlü bir aşçı bir gün, yaşamındaki sıkıntılarında yakının kızını mutfağına götürdü ve ona, kendisini dikkatle izlemesini söyledi.

Ünlü aşçı baba, aynı ölçüde suyla doldurduğu eşit boyuttaki üç tencereden birinin içine iri bir havuç, ikincisinin içine bir adet yumurta, üçüncüsünün içine ise bir avuç çekilmemiş kahve çekirdeği koydu. Daha sonra tencereleri, ateşlerini aynı derecede yaktığı üç ocağın üstüne yerleştirdi ve ne yapmakta olduğuna bir türlü akıl erdiremeyen kızıyla, yirmi dakika tencerelerdeki suların kaynamasını izledi.

Yirminci dakikanın sonunda aşçı baba, ocaklardaki ateşi söndürdü ve kızından, sofraya iki tabak ve bir bardak koymasını istedi.

Kızı, tabakları ve bardağı getirdi, masaya koydu. Aşçı baba ise önce birinci tenceredeki havucu aldı, tabaklardan birine koydu.

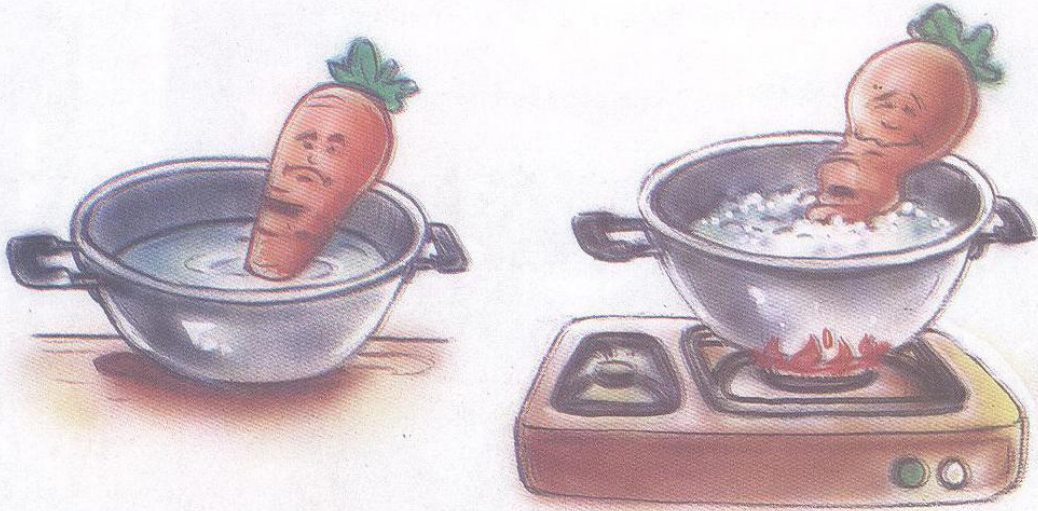
Sırada şimdi, ikinci tencerede kaynayan yumurta vardı. Aşçı baba, yumurtayı da aldı, onu da ikinci tabağı koydu.

Şimdi sıra, içine bir avuç kahve çekirdeğini attığı ve artık rengiyle de kokusuyla da tümüyle kahveye dönüşen suyu alıp bardağı boşaltmaya gelmişti.

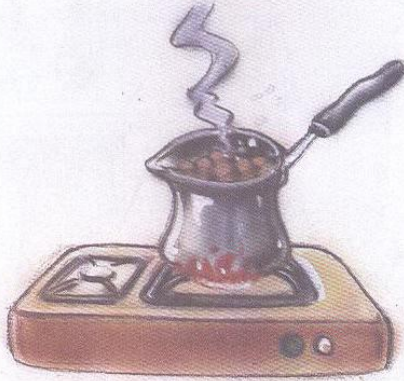
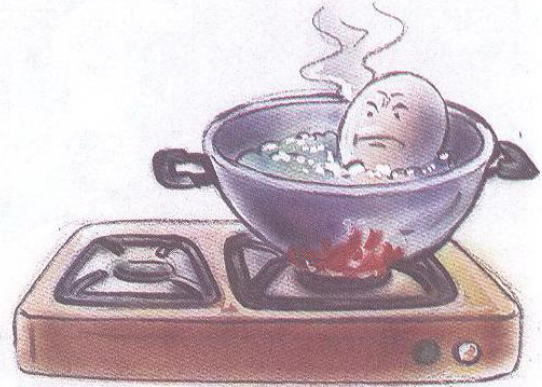
Aşçı baba, tencereleri boşalttıktan sonra kızına sordu:

"Söyle bakalım şimdi kızım." dedi. "Bu tabaklarda ve bu bardakta ne görüyorsunuz?"

Kızı, bir solukta yanıtladı babasını:

"Ortada ne varsa tabii ki onları görüyorum babacığım." dedi. "Havuç, yumurta ve kahve görüyorum."

Baba, kızını elinden tuttu ve onu masaya yaklaştırdı:

"Gördüklerine, şimdi yakından bakiver." dedi. "Onların ne olduklarını anlaman için istersen dokunabilirsin de."

Kız, elindeki çatalı önce havuca batırdı ve havucun ne denli yumuşamış olduğunu gördü. Sonra yumurtayı eline aldı, kabuğunun ne denli sertleştiğini gördü. Hatta hafifçe masanın kenarına vurarak kırdığı kabuktan, parmağıyla, yumurtanın katılaşmış içini de yokladı. Daha sonra ise bardaktaki kahveden bir iki yudum içti ve babasının sorusunu bu kez, daha ayrıntılı bir biçimde yanıtladı:

"Bu tabakta, haşlanmış, yumuşak bir havuç görüyorum." dedi. "Bu tabakta ise pişmekten kabuğu sertleşmiş, hatta içi katılaşmış bir yumurta var. Bardakta ise kokusu da tadı da çok nefis bir kahve var."

Kızı bunları söyledikten sonra babasına merakla sordu:

"Bunları bana niçin soruyorsun babacığım?" dedi. "Bir körün bile yanıtlayabileceği bu soruları bana niçin sordun şimdi?"

Ünlü aşçı, işte o an başladı kızına bir yaşam dersi vermeye:

BİREY VE TOPLUM

"Bak, kızım..." dedi. "Burada gördüğün her şey, aynı büyüklükteki tencerelerde, aynı ölçüde suyun içinde, aynı sıcaklıkta, aynı sürede pişti. Fakat sonunda tümü de birbirlerinden çok değişik tepkiler gösterdiler.

Havuç ilk başta sertti, güçlü idi; fakat kaynatılınca yumuşadı, hatta güçsüzleşti. Yumurta başta çok kırılgandı. Hafifçe dokunulduğunda, çatlayabilir, kırılabilirdi. Fakat kaynatılınca içi sertleşti, hatta katılaştı. Bir avuç çekilmemiş kahve de başlangıçta sertti; fakat kaynar suyun içinde o çekirdeklerle ne olduğunu gözlerinle gördün. Su kaynadıkça tüm çekirdekler kaynadılar, gevşediler ve içindekilerin tümünü suya yaydılar. Kokularını suya verdiler, tatlarını suya verdiler ve içinde oldukları suyu, lezzetli bir kahveye dönüştürdüler."

Baba, bunları söyledikten sonra kızına bir soru daha sordu:

"Şimdi şu soruma yanıt ver bakayım kızım." dedi. "Sen, bu üçünden hangisine benziyorsun?"

Kızı önce anlayamadı.

"Nasıl yani babacığım?" dedi.

Baba, sorusunu bu kez açarak sordu:

"İçinde bulunduğun yani içinde piştiğin yaşamın zorlukları karşısında sen nasıl bir tepki gösteriyorsun?" dedi. "Bir havuç musun, yumurta mısın, yoksa kahve mısın?"

Ünlü aşçının, yaşamın zorluklarından yakınan kızına verdiği bu dersin sonundaki soruları, siz de şimdi kendinize sorar mısınız lütfen?

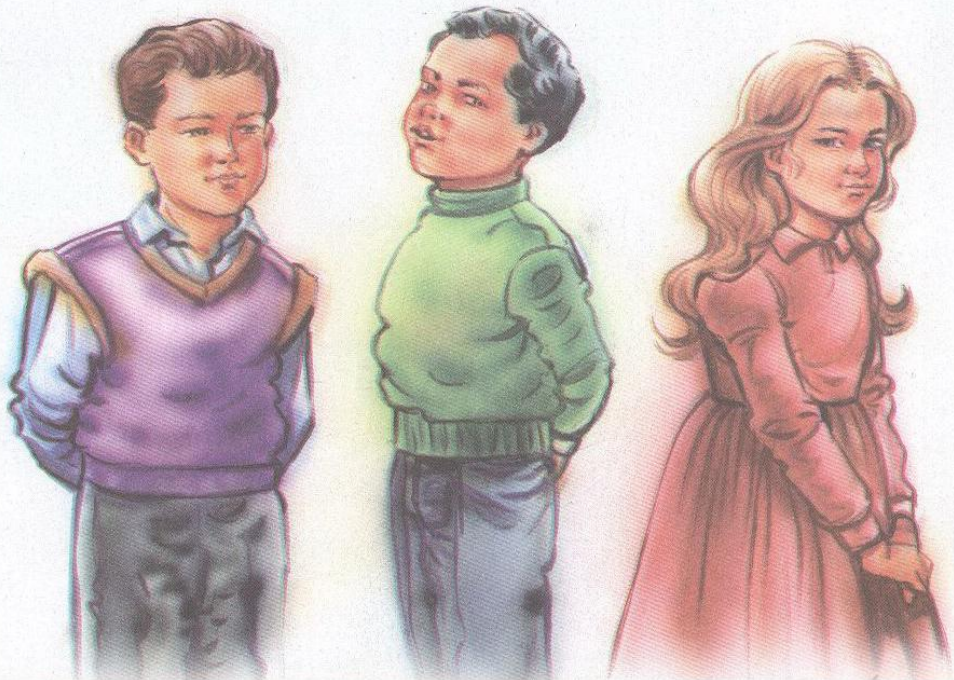
“Ben hangisiyim acaba? Havuç gibi sert bir kişiyim de yaşamın zorluklarıyla karşılaşınca yumuşuyor ve güçsüzleşiyor muyum? Yoksa, yumurta gibi dışı kırılğan, içi yumuşak bir kişiyim de yaşamın sorunları karşısında sertleşiyor, katılaşıyor, güçleniyor muyum? Ya da bir avuç kahve çekirdeği gibi miyim? Sıcak suyu değiştiren, hatta suyun sıcaklığı en üst dereceye çıktığında, lezzetli bir kahve için en uygun ortama kavuşan kahve çekirdeği miyim?”

Eğer bir avuç kahve çekirdeğine benziyorsanız, çevrenizde ne kadar sorun olursa olsun, bunları olumluya çevirebilirsiniz. Çevrenize güzel kokular yayabilir, lezzetli tatlar sunabilir, örnek alması duygular katabilirsiniz.

Özetle, kendinizi ve çevrenizi, daha iyi, daha güzel, daha yararlı ve en önemlisi, daha anlamlı yapabilirsiniz.

Çeviren: Şebnem TİRKEŞ

Bütün Dünya dergisi

BİRLİĞİN TEMELİ

Mustafa Kemal, o gün çok heyecanlıydı. İçi içine sığmıyor, bir an önce yeni Türk harflerini görmek istiyordu. Harf devrimini gerçekleştirmek için bir komisyon kurulmuş, başına da Falih Rıfki Atay getirilmişti. Falih Rıfki Atay'ı yanına çağırdı ve komisyonun çalışmaları hakkında bilgi almak istedi. Fatih Rıfki, birlikte getirdiği yeni Türk harflerinin ilk biçimlerini ona gösterdi. Mustafa Kemal merakla sordu:

"Yeni Türk harflerine geçmek için ne kadar süre düşünüyorsunuz?"

"En az beş yıl..."

"Demek beş yıl düşündünüz!"

"Evet."

"Üç ay!"

Fatih Rıfki donakaldı. Üç ay içinde bütün ülkede nasıl yeni harflere geçilebilirdi? Ama Mustafa Kemal kararlıydı. Şaka yapmıyordu.

"Üç ay!" dedi. "Eğer biz bu işi üç ayda yapamazsak bir daha hiç başaramayız."

Gerçekten de harf devrimi üç ay gibi kısa bir süre içinde gerçekleşti. Mustafa Kemal, yemek masasının yanında daima bir yazı tahtası bulundurur, sohbet sırasında yazılar yazardı. Yemekteki konuklarına, okullarda çocuklara, sokaklarda, caddelerde herkese yeni Türk harflerini öğretmeye başladı. Binlerce insan kısa zamanda yeni Türk harflerini öğrendi. Ancak, sorunlar bununla bitmiyordu. Türkçede en çok Arapça ve Farsça sözcükler vardı. Aydınların dili ile halkın dili birbirinden farklıydı.

DEĞERLERİMİZ

Mustafa Kemal, Türkçenin sadeleşmesi, zenginleşmesi ve güzelleşmesi için Türk Dil Kurumunu kurdu. Türk Dil Kurumu, çalışmalara, halk ağzındaki Türkçe sözcükleri derlemekle başladı. Bu çalışmada yüzlerce öğretmen görev aldı. Halk ağzındaki sözcükler derlendi, eski eserlerdeki Türkçe sözcükler tarandı. Böylece Türkçenin zenginleşmesi için binlerce yeni sözcük bulundu.

Mustafa Kemal dil, din, tarih ve inanç birliği olmadan millî devletin olamayacağını biliyordu. Bu nedenle dil konusunda şöyle diyordu:

“Millî duygu ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması, millî duygunun gelişmesinde başlıca etkidir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, bilinçle işlensin.”

Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır.

O dönemde yabancı dille eğitim yapan pek çok okul vardı. Mustafa Kemal, Türk dili ve kültürünün gelişebilmesi için birkaç okul dışında bu okulların tamamını kapattı.

Yine o dönemde Türkler, kendi tarihleri hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı. Askerî okullarda bile yabancı tarihçilerin yazdıkları kitaplar okutuluyordu. Bu kitapların çoğunda Türkleri kötüleyen yalan yanlış bilgiler veriliyordu. Bu nedenle Mustafa Kemal, Türk Tarih Kurumunu kurdu. Böylece Türk bilim adamları, kendi tarihimiz hakkında araştırmalar yapmaya başladı.

Mustafa Kemal, tarihi çok sever, tarihten ders almayan milletlerin çok zarar göreceğine inanırdı. Türk tarihi konusunda geniş araştırmalar yapmış, bu konuda bir de şiir yazmıştır.

Yeryüzünde üç bin yıllık geçmişi olan çok az ülke vardır. Mustafa Kemal, Türk olmaktan büyük bir gurur duyardı. Bu nedenle bizlere "Türk övün, çalış, güven!" demiştir. Bu cümlede "övün" sözcüğünü başta kullanmasının sebebi tarihimize duyduğu saygıdır.

Mustafa Kemal, cumhuriyeti kurarken bu yeni yönetimi yaşatacak önlemleri de almıştır. Bu önlemlerin en önemlisi de dil, din, tarih ve inanç birliğidir. Bu birlik olmadan hiçbir millet uzun ömürlü olamaz. Türk dili ve kültürü, dünyada eşine az rastlanacak zenginlikte ve güzelliktedir. Bu kültürü zenginleştirmek, geliştirmek her Türk'ün kutsal görevidir. Mustafa Kemal, Türkçenin zenginleşmesi ve tarihimizin araştırılması için servetinin bir kısmını Türk Dil Kurumuna ve Türk Tarih Kurumuna bağışlamıştır. Biz de kendi dilimize, tarihimize sahip çıkmalı ve Atatürk'ün yürekte söylediği şu sözü hiç unutmamalıyız:

"Ne mutlu Türk'üm diyene!"

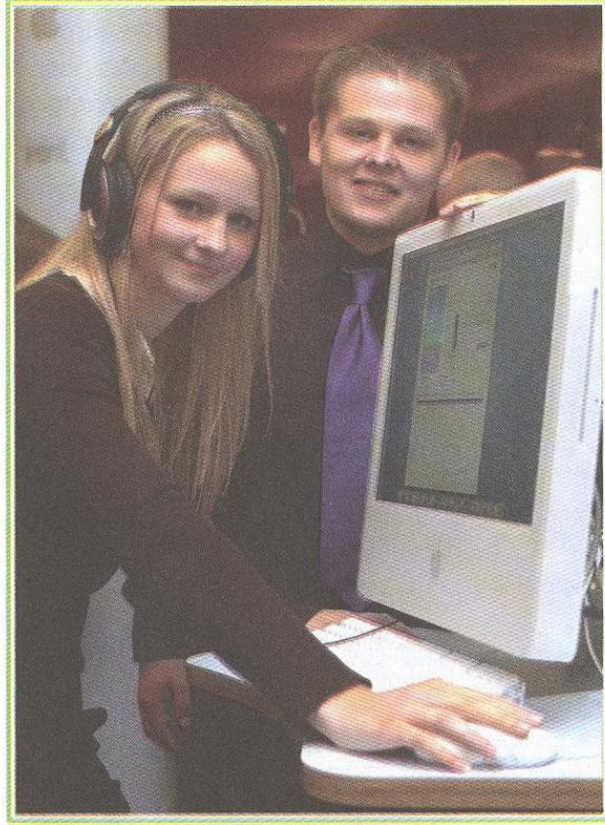
Neslihan ÖNGAY

Nesilden Nesile

Neslihan ÖNGAY

1981 yılında Ankara'da doğdu. Pamukkale Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Engin Yayınevi'nde editör ve yayın müdürü olarak çalıştı.

"Nesilden Nesile" isimli bir çocuk kitabı vardır.

İNTERNET NEDİR?

"Ağ" adıyla da bilinen İnternet, dünya üzerinde birçok küçük bilgisayar ağını birbirine bağlar.

Ağ, bilgiyi ve bilgi kaynaklarını paylaşmak üzere birleştirilmiş bilgisayar ve bilgisayar donanımları grubuna verilen addır. Örneğin bir ofisteki bilgisayarlar, aynı dosyaları ve yazıcıları kullanabilmeleri için birbirine bağlanmıştır. İnternet üzerindeki tüm bilgisayarlar birbirleriyle bilgi alışverişi yapabilirler. Dünyanın diğer ucundaki bir bilgisayarla haberleşmek, komşumuzdaki bilgisayarla haberleşmek kadar kolaydır.

Bilgisayarınız bir kez İnternet'e bağlandı mı, büyük bir ağın ortasındaki örümceğe benzer. Bu örümcek ağındaki her tel, size diğer bilgisayarlardan bilgi taşır.

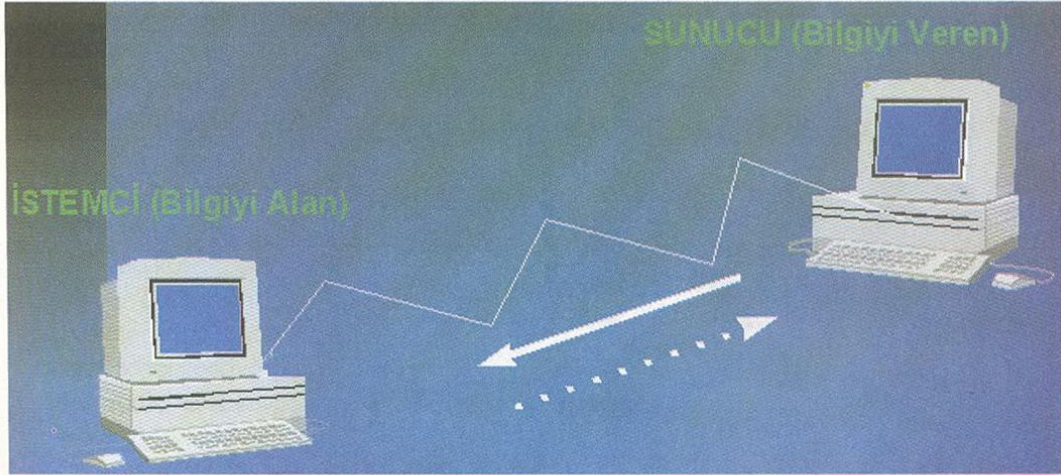
İNTERNET NEDİR?

İnternet üzerinde iki ana tip bilgisayar vardır. Bilgileri saklayan, sıralayan ve dağıtan bilgisayarlara "ev sahibi" ya da "sunucu" bilgisayarlar denir. Bu bilgilere ulaşan evinizdeki bilgisayarlar gibi cihazlara ise "istemci" denir.

Dünya üzerinde iş ya da eğlence için iletişim kurabileceğiniz milyonlarca Ağ kullanıcısı vardır. Meraklarınızı paylaşan diğer insanlarla tartışmalara girebilir, mesaj gönderip sohbet edebilirsiniz. Ağ üzerinde birçok bilgisayar, kullanımı tamamen serbest olan milyonlarca bilgi dosyası saklıyor. İnternet'te işinizde ya da hobilerinizde yardımcı olabilecek bilgiler, sanat galerileri, çizgi romanlar ve dergiler bulunur.

Ağ'da bilgisayarınıza kopyalayabileceğiniz birçok program bulunur. Kimilerinin kullanımı serbest, kimilerinininki belli bir ücret karşılığındadır. Ağ'ı verimli şekilde kullanmanızı sağlayan en son programların yanı sıra, oyun oynamak, müzik dinlemek ya da video izlemek için de programlar vardır.

Ağ üzerindeki bazı bilgisayarlar size çeşitli hizmetler verir. Bunları, çiçek sipariş etmek, mali bilgi almak, tren ya da uçak saatlerini öğrenmek için kullanabilirsiniz.

BİLİM VE YAŞAM

Siber uzay, Ağ'ı kullanırken dolaştığınız hayalî ortama verilen addır. Aslında aynı yerde kaldığınız hâlde, farklı yerlerdeki bilgisayarları birbirine bağlayarak bir yolculuk yapmış oluyorsunuz. Ağ üzerinde dolaşmak "sörf yapmak" gibi de adlandırılır.

İnternet'teki oyunlar kolaylıkla bağımlılık yapabilir. Bilgisayarı, hangi amaçla olursa olsun, uzun süre kullanmanızın sağlığınıza zarar verebileceğini unutmayın. Bilgisayar kullandığınız her saat için on dakika mola vermeniz gerekir. Bu mola, gözlerinizin ve vücudunuzun diğer bölümlerinin dinlenmesini sağlayacaktır.

Hayatta, Ağ'da sörf yapmaktan başka şeyler de vardır. Bu yüzden bir Ağ patatesi hâline gelmekten kaçınin.

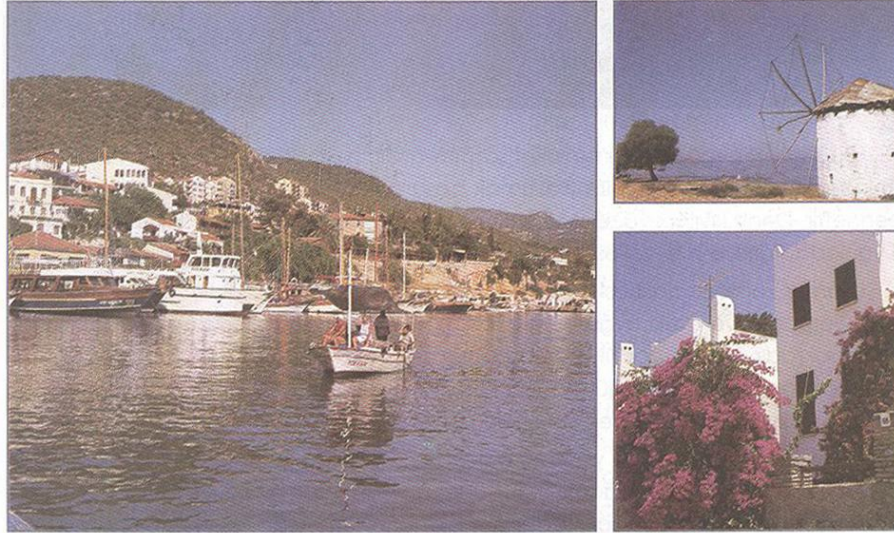
Philippa WINGATE
İnternet

TÜRKİYE'NİN TURİSTİK DEĞERİ

Turizm, uluslar arasında ekonomik, siyasal, kültürel tanışmayı sağlıyor; barışsever kaynaşmalara yardımcı oluyor. Çağımızda büyük bir hızla gelişen taşıtlar, insanları birbirine yaklaştırıyor; bu durum dünya insanların tanışıp anlaşmalarında önemli bir etken oluyor; dolayısıyla da turist çeken bir ülke zenginleşiyor.

Yurdumuz doğa ve tarih zenginliği ile turizm bakımından eşsiz bir hazinedir. Bir bölgeden öteki bölgeye değişen görünüş ve iklim ayrılıkları, Türkiye'yi her mevsimde, her turistin faydalanabileceği ideal bir ülke yapmaktadır. Dünyanın hiçbir ülkesi Türkiye kadar uzun ve zengin bir tarihin mirasına sahip değildir. En eski uygarlıkların izleri, anıtları bizim topraklarımızdadır.

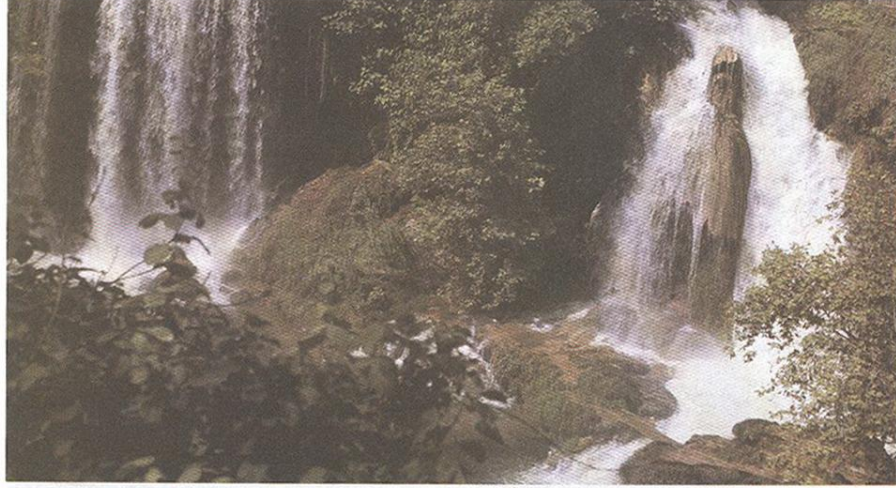
Yurdumuz doğa ve tarih zenginliği ile turizm bakımından eşsiz bir hazinedir. Bir bölgeden öteki bölgeye değişen görünüş ve iklim ayrılıkları, Türkiye'yi her mevsimde, her turistin faydalanabileceği ideal bir ülke yapmaktadır. Dünyanın hiçbir ülkesi Türkiye kadar uzun ve zengin bir tarihin mirasına sahip değildir. En eski uygarlıkların izleri, anıtları bizim topraklarımızdadır.

Batılı bir turizm uzmanı diyor ki:

"Doğu ve Batı arasında bir köprü olan İstanbul, Boğaziçi, Büyükkada, Yalova, Bursa, Uludağ, Bergama, Efes, İzmir, Antalya... Bir turist için o kadar çekicidir ki buralar bir altın damarı hâline getirilebilir."

Bir başka batılı uzman da: "Yeryüzünde pek az memleket turist çekme bakımından Türkiye ile boy ölçüşebilir." diyor.

GÜZEL ÜLKEM TÜRKİYE

Bu değerli övgüler birer nezaket sözü değildir; gerçekten yurdumuz, Akdeniz ikliminden Alpler iklimine kadar basamak basamak değişen doğal yapısıyla eşsiz bir cennettir. Deniz kıyıları, yüce dağları, ormanları, gölleri, çağlayanları, vb. güzellikleri yanında, Türkiye'miz, en eski uygarlıkların anılarını da sınırları içine alır.

Homer zamanındaki eski İyon şehirleri burada idi. Truva burada bulunuyordu. Efes, Bergama ve öteki uygarlık merkezlerinin başlıca kalıntıları hâlâ burada göze çarpmaktadır. Ünlü filozof Diyojen burada doğmuştur. İskender, Batı Asya seferinde buradan geçmişti, Kördüğüm'ü kestiği yer burasıdır. Sezar'ın "Geldim, gördüm, yendim!" diye söz ettiği zafer, Anadolu'nun içlerinde, Zile yakınlarında kazanılmıştı.

Anadolu'nun yüzeyine yayılmış bulunan dört bin yıllık Hitit uygarlığının eserleri, bir turist için akılları durduracak derecede ilgi çekicidir. Bizans, Selçuk ve Osmanlı uygarlıklarının sayılamayacak kadar çeşitli, muhteşem anıtları, yurdumuzun her yerinde bütün canlılığı ile ayakta durmaktadır.

Sözün kısası, Türkiye'miz bir turist cennetidir. Peri Bacaları, Pamukkale, Kuş Cenneti, Tortum, Abant, Antalya şelaleleri vb. doğa mucizeleri burada toplanmıştır.

Bunları turizm bakımından değerlendirmeyi bilmeli, turistlere karşı geleneksel konukseverliğimizi göstermeliyiz. Her turisti güler yüzle yolcu etmek, bizim için ulusal bir ödev olmalıdır; çünkü yurdumuzdan kafası, gönlü dolu ve dinlenmiş olarak ayrılan yabancı, bizi dünyaya iyi tanıtan gönüllü bir elçidir.

Dr. Hasan OVALI

Yaşam Kaynağı

Derleyen: Savaş Volkan GENÇ

EK-3: Değerlendirme Soruları

SANATIN GÜCÜ

ETKİNLİK

Sözcüklerle Çalışalım

Aşağıdaki sözcüklerin ve sözcük gruplarının çağrıştırdıklarıyla ilgili birer cümle yazınız.

güzel sanatlar : _____

ulusal birlik : _____

heykel : _____

sinema : _____

ETKİNLİK

Soruları Cevaplayalım

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Atatürk, neden Türk kimliğini öne çıkaracak bir kültür yaratmaya özen gösteriyordu?

_____

2. Atatürk, neden güzel sanatlar alanında büyük bir seferberlik başlattı?

_____

3. Türk müziğinin batılı tekniklerle uygulanmasına hangi örneği verebilirsiniz?

_____

4. Türk müziği, evrensel müzikte nasıl yer alabilir?

_____

ETKİNLİK

Yanlışları Bulalım

Paragraftaki anlamsal çelişkileri, dil, ifade ve bilgi yanlışlarını belirleyerek altlarını çizin.

Güzel sanatlar, bir ulusun tanınmasında büyük fark taşımaktadır. Önemli olan sanat eserinin ulusal olmasıdır. Sanat evrenseldir. Bir ülkeye gittiğimiz de sergilenen sanat eseri bize aitse çok seviniriz. Önemli olan sanatçılarımıza ve sanat eserlerimize sahip çıkmaktır. eğer güzel sanatlara önem verirse, sanat eserlerimizi ve sanatçılarımızı savunursak yükseliriz. Bizim ülkelere kendimizi ancak bu şekilde kabul ettiririz.

ETKİNLİK

Sebep-Sonuç İlişkileri Kuralım

Aşağıdaki cümleleri tamamlayarak sebep-sonuç ilişkisi kurunuz.

1- Mustafa Kemal Atatürk, güzel sanatlar alanında büyük bir seferberlik başlattı; çünkü _____

2- Atatürk'e göre, yaşamda müzik gerekli değildir; çünkü _____

3- Sinemaya layık olduğu önemi vermeliyiz; çünkü _____

ETKİNLİK

Sözcük Türetelim

Aşağıdaki sözcüklere (-lı) ya da (-lık) ekleri getirerek yeni sözcükler türetiniz. Oluşturduğunuz yeni sözcüklerle birer cümle kurunuz.

Sözcük	Cümle
kim :	.....
insan :	.....
batı :	.....
yetenek :	.....
seferber :	.....
bağ :	.....
gerek :	.....
heykелci :	.....
uygar :	.....
özel :	.....
çalışkan :	.....

ETKİNLİK

Cümle Yazalım

Aşağıdaki cümleleri, iki ayrı cümle hâline getiriniz.

1. Almanya, Fransa, Avusturya, Bulgaristan gezileri sırasında tiyatro, opera ve baleye gitmiş; Batılı yazarlardan pek çok eser okumuştur.

- .....
- .....

2. Her zaman sanatçıları yanında bulundurur, onlarla konuşmaktan ve tartışmaktan büyük bir zevk alırdı.

- .....
- .....

3. Yaşamda müzik gerekli değildir; çünkü yaşam müziktir.

- .....
- .....

ETKİNLİK**Sözcüklerle Çalışalım**

Aşağıdaki anahtar sözcüklerin size neler çağrıştırdığını yazınız.

yaşam: _____

zorluk: _____

öğüt: _____

ETKİNLİK**Farklı Başlık Bulalım**

Okuduğunuz öyküye farklı başlıklar bulunuz.

1. _____
2. _____
3. _____

ETKİNLİK

Soruları Cevaplayalım

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Havuç, yumurta ve kahve ısıya nasıl tepki veriyor?

.....

.....

2. Metne göre havuç, hangi tip insanları yansıtıyor?

.....

.....

3. Kendimizi ve çevremizi daha yararlı hâle nasıl getirebiliriz?

.....

.....

ETKİNLİK

Cümle Yazalım

Aşağıdaki cümlelerde, gerçek anlamı dışında kullanılmış sözcüklerin altı çizilmiştir. Bu sözcükleri gerçek anlamları ile birer cümlede kullanınız.

1. İçinde bulunduğün yani içinde piştiğın yaşamın zorlukları karşısında sen nasıl bir tepki gösteriyorsun?

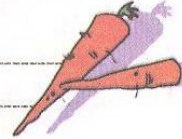
.....

.....

2. Havuç gibi sert bir kişiyim de yaşamın zorluklarıyla karşılaşınca yumuşuyor ve güçsüzleşiyor muyum?

.....

.....

ETKİNLİK**Noktalama İşaretlerini Kullanalım**

Aşağıdaki cümlelere, verilen noktalama işaretlerinden uygun olanlarını yerleştiriniz.

1. Gördüklerine şimdi yakından bakiver dedi.
2. Yumurta ilk başta sertti güçlü idi.
3. Bir havuç musun yumurta mısın yoksa kahve misin
4. Kızı önce anlayamadı. Nasıl yani babacığım dedi.
5. Kız, heyecanla bağırdı "Tamam babacığım, hemen geliyorum."

ETKİNLİK**Yazım Yanlışlarını Düzeltelim**

Aşağıdaki cümlelerde bazı yazım yanlışları yapılmıştır, düzeltiniz.

- 1 Banada biraz su verirmisin?

.....

- 2 Burada gördüğün her şey; aynı büyüklükte ki tencereler de aynı ölçüde suyun içinde, aynı sıcaklıkta, aynı süre de pişti.

.....

- 3 Bir havuçmusun, yumurtamısın, yoksa kahve misin?

.....

- 4 Onu görünce öyle sevindimki...

.....

- 5 Ben de yüz lira var.

.....

- 6 Biraz erken çıkmalıyızki hava kararımadan köye ulaşalım.

.....

BİRLİĞİN TEMELİ

ETKİNLİK

Sözcüklerle Çalışalım

Aşağıdaki sözcüklerin size çağrıştırdıklarını yazınız.

Türk Dil Kurumu: _____

kültür: _____

birlik: _____

ETKİNLİK

Soruları Cevaplayalım

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Harf devrimi ne kadar zamanda gerçekleşmiştir?

_____

2. Türk Dil Kurumu niçin kurulmuştur?

_____

3. Türk Dil Kurumu, Türkçenin sadeleşmesi ve zenginleşmesi için ne gibi çalışmalar yapmıştır?

_____

4. Atatürk, Türk Tarih Kurumu'nu niçin kurmuştur?

_____

5. Atatürk, servetinin bir bölümünü hangi kurumlara bağışlamıştır? Niçin?

_____

_____

ETKİNLİK

Konuyu ve Ana Düşünceyi Bulalım

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana düşüncesini yazınız.

Metnin Konusu: _____

_____

_____

Metnin Ana Düşüncesi: _____

_____

_____

ETKİNLİK

Eşleştirelim

Aşağıdaki sözcüklerle anlamlarını eşleştiriniz.

Farklı :
Önemli :
Heyecanlı :
Bilgili :
Sevinçli :

Sevinç içinde olan.
Bilgi sahibi olan.
Fark taşıyan, başka.
Önem taşıyan, öneme sahip olan.
Heyecan duyan, heyecan içinde olan.

ETKİNLİK

Açıklayalım

"Tarihten ders almayan milletler çok zarar görür." sözünü örnekler vererek açıklayınız.

_____

_____

_____

_____

İNTERNET NEDİR?

ETKİNLİK

Sözcüklerle Çalışalım

Aşağıdaki sözcüklerin anlamlarının ne olduğunu tahmin ediniz ve tahminlerinizi boşluklara yazınız. Daha sonra bu sözcüklerin size ne çağrıştırdığını yazınız.

bilgisayar: _____

_____

_____

çağrıştırdıkları

_____

İnternet: _____

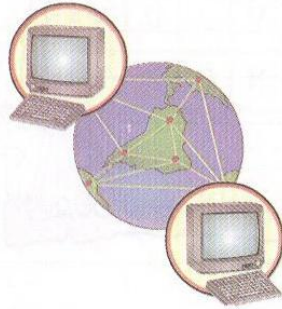
_____

_____

çağrıştırdıkları

_____

bilgi: _____

_____

_____

çağrıştırdıkları

_____

ETKİNLİK

Soruları Cevaplayalım

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. İnternet'in diğer adı nedir?

_____

2. Yazar, Ağ'ı niçin örümceğe benzetmektedir?

_____

_____

3. İnternet'ten hangi konularda yararlanabiliriz?

_____

_____

ETKİNLİK

Konuyu ve Ana Düşünceyi Yazalım

"İnternet Nedir?" metninin konusunu ve ana düşüncesini bularak belirtilen yerlere yazınız.

KONU

ANA DÜŞÜNCE

.....	.....
.....	.....
.....	.....

ETKİNLİK

Önemli Cümleleri İşaretleyelim

Aşağıdaki cümleler metinden alınmıştır. Önemli bulduğunuz cümleleri işaretleyi-

1. Bilgileri saklayan, sıralayan ve dağıtan bilgisayarlara "ev sahibi" ya da "sunucu" bilgisayarlar denir.
2. Dünya üzerinde iş ya da eğlence için iletişim kurabileceğiniz milyonlarca Ağ kullanıcısı vardır.
3. Ağ'da bilgisayarınıza kopyalayabileceğiniz birçok program bulunur.
4. İnternet'teki oyunlar kolaylıkla bağımlılık yapabilir.

ETKİNLİK

Soru Yazalım

Okuduğunuz metni göz önünde bulundurarak metinle ilgili sorular yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak cevaplamalarını isteyiniz.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

ETKİNLİK

Boşlukları Dolduralım

Aşağıdaki boşluklara uygun sözcükleri yerleştiriniz.

1. Bilgilere ulaşan, evinizdeki bilgisayarlar gibi cihazlara ..... denir.
2. Dünya üzerinde iş ya da eğlence için ..... kurabileceğiniz milyonlarca ağ kullanıcısı vardır.
3. Ağ adıyla da bilinen ....., dünya üzerinde birçok küçük bilgisayar ağını birbirine bağlar.
aylaşan diğer insanlarla tartışmalara girebilir. ....
edebilirsiniz.
5. İnternet'teki oyunlar kolaylıkla ..... yapabilir.

ETKİNLİK

Konuyu ve Ana Düşünceyi Yazalım

"İnternet Nedir?" metninin konusunu ve ana düşüncesini bularak belirtilen yerlere yazınız.

KONU

ANA DÜŞÜNCE

KONU	ANA DÜŞÜNCE
.....	.....
.....	.....
.....	.....

ETKİNLİK

Önemli Cümleleri İşaretleyelim

Aşağıdaki cümleler metinden alınmıştır. Önemli bulduğunuz cümleleri işaretleyi-

- 1. Bilgileri saklayan, sıralayan ve dağıtan bilgisayarlara "ev sahibi" ya da "sunucu" bilgisayarlar denir.
- 2. Dünya üzerinde iş ya da eğlence için iletişim kurabileceğiniz milyonlarca Ağ kullanıcısı vardır.
- 3. Ağ'da bilgisayarınıza kopyalayabileceğiniz birçok program bulunur.
- 4. İnternet'teki oyunlar kolaylıkla bağımlılık yapabilir.

ETKİNLİK

Soru Yazalım

Okuduğunuz metni göz önünde bulundurarak metinle ilgili sorular yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak cevaplamalarını isteyiniz.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

TÜRKİYE'NİN TURİSTİK DEĞERİ

ETKİNLİK

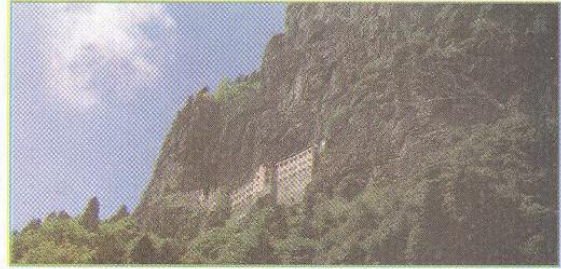
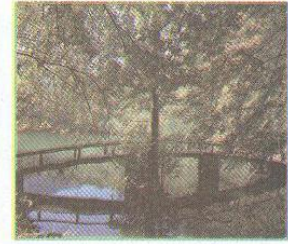
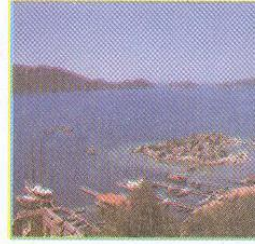
Eşleştirelim

Aşağıda I. kutuda ülkemizdeki bazı tarihî ve turistik yerlerin, II. kutuda ise bunların buldukları şehirlerin isimleri verilmiştir, eşleştiriniz.

Peri Bacaları
Pamukkale
Abant Gölü
Düden Şelalesi
Nemrut Dağı
Tortum Şelalesi
Efes Harabeleri
Aspendos Tiyatrosu
Sümela Manastırı
Ayasofya Camii
Mevlana Türbesi
Selimiye Camisi

Bolu
Antalya
Adıyaman
Aydın
Trabzon
Denizli
Edirne
Konya
Erzurum
İstanbul
Nevşehir
Antalya

ETKİNLİK

Sözcüklerle Çalışalım

Aşağıdaki anahtar sözcüklerin size çağrıştırdığı düşünceleri birkaç cümleyle yazınız.

turizm : .....

.....
.....

doğa : .....

.....
.....

tarih : .....

.....
.....

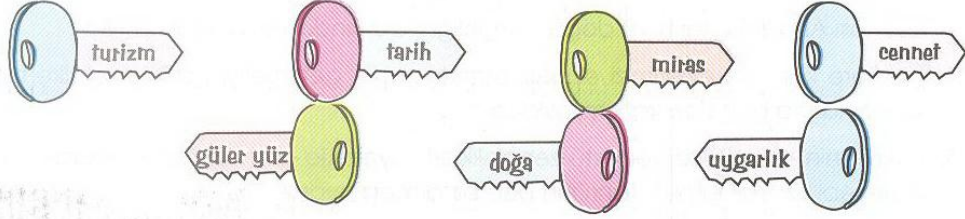
uygarlık : .....

.....
.....

ETKİNLİK**Öykü Yazalım**

Aşağıdaki sözcükleri kullanarak kısa bir öykü yazınız.

ETKİNLİK**Soruları Cevaplayalım**

Aşağıdaki soruların cevaplarını defterinize yazınız.

1. Yazarın bu metni yazma amacı ne olabilir?
2. Okuduğunuz metinde hangi Anadolu uygarlıklarından ve hangi tarihî olaylardan söz edilmektedir?
3. Yazar, yurdumuzun bir turist cenneti olduğunu söylüyor. Bu düşünceye katılıyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız.

ETKİNLİK

Özetleyen ve Sonuç Bildiren İfadeleri Bulalım

Aşağıdaki cümlelerde özetleyen ve sonuç bildiren ifadelerin altını çiziniz.

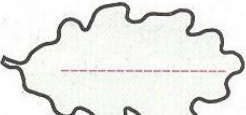

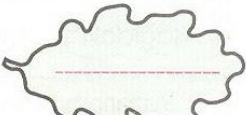

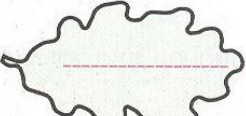

1. Kısacası Anadolu, tarih ve doğa zenginliği bakımından eşsiz bir hazinedir.
2. Turistlere karşı görevlerimizi eksiksiz olarak yerine getirmeliyiz, böylece ülkemizin kalkınmasına bizim de katkımız olacaktır.
3. Türkiye'nin yer altı ve yer üstü zenginlikleri saymakla bitmez; sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Yurdumuz, Tanrı'nın bize bir armağanıdır.

ETKİNLİK

Eş Anlamlısını Yazalım

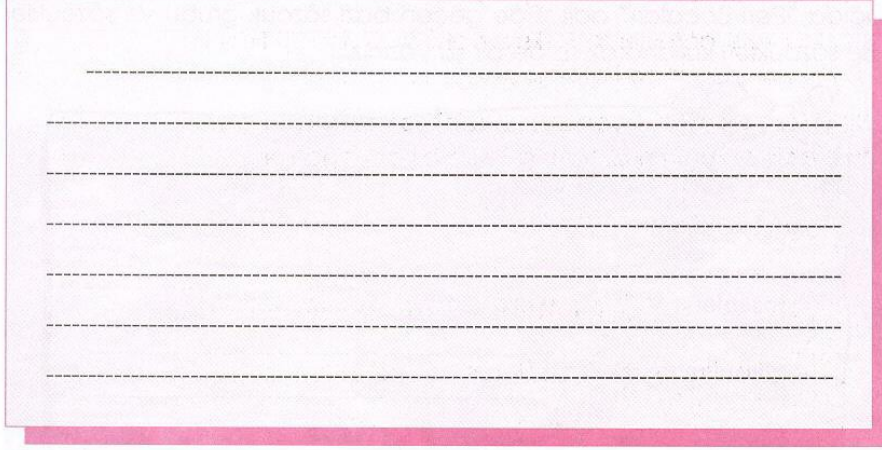

Aşağıdaki sözcüklerin eş anlamlılarını yazınız.

ETKİNLİK**Paragraf Yazalım**

Okuduğunuz metni göz önünde bulundurarak metne farklı bir giriş paragrafı yazınız.

A rectangular writing area with a pink border and horizontal dashed lines for text.

EK-4: Değerlendirme Ölçekleri**SANATIN GÜCÜ METNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ**

Değerli Öğretmenler;

Bu değerlendirme ölçeği, Sanatın Gücü başlıklı bilgilendirici metne ait etkinliklerin değerlendirilmesi için hazırlanmıştır. Öğrencilerin vermiş oldukları cevapları; Hiç Cevaplayamadı (1), Cevaplayamadı (2), Yarisını Cevapladı (3), Cevapladı (4), Hepsini Cevapladı (5) şeklinde puanlandırınız. Teşekkür ederim.

Betül Ertuğrul
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Sözcüklerle Çalışalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarisını Cevapladı.	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Soruları Cevaplayalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarisını Cevapladı.	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Yanırları Bulalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarisını Cevapladı.	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

SebeP-Sonuç İlişkilerini Kuralım Etkinliği

Hepsini Cevapladı	
Cevapladı	
Yarırsını Cevapladı.	
Cevaplayamadı	
Hiç Cevaplayamadı	
Etkinlik	

Sözcük Türetelim Etkinliği

Hepsini Cevapladı	
Cevapladı	
Yarırsını Cevapladı.	
Cevaplayamadı	
Hiç Cevaplayamadı	
Etkinlik	

Cümle Yazalım Etkinliği

Hepsini Cevapladı	
Cevapladı	
Yarırsını Cevapladı.	
Cevaplayamadı	
Hiç Cevaplayamadı	
Etkinlik	

YAŞAM DERSİ METNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Değerli Öğretmenler;

Bu değerlendirme ölçeği, Türkiye'nin Turistik Değeri Başlıklı bilgilendirici metne ait etkinliklerin değerlendirilmesi için hazırlanmıştır. Öğrencilerin vermiş oldukları cevapları; Hiç Cevaplayamadı (1), Cevaplayamadı (2), Yarısını Cevapladı (3), Cevapladı (4), Hepsini Cevapladı (5) şeklinde puanlandırınız. Teşekkür ederim.

Betül Ertuğrul
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Sözcüklerle Çalışım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarısını Cevapladı	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Farklı Başlık Bulalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarısını Cevapladı	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Soruları Cevaplayalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarısını Cevapladı	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Cümle Yazalım Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarısını Cevapladı	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	

Noktalama İşaretlerini Kullanalım Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarısını Cevapladı	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	

Yazım Yanlışlarını Düzeltelim Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarısını Cevapladı	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	

BİRLİĞİN TEMELİ METNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Değerli Öğretmenler;

Bu değerlendirme ölçeği, Birliğin Temeli başlıklı bilgilendirici metne ait etkinliklerin değerlendirilmesi için hazırlanmıştır. Öğrencilerin vermiş oldukları cevapları; Hiç Cevaplayamadı (1), Çok Az Kısmını Cevapladı (2), Kısmen Cevapladı (3), Cevabının Çoğunluğu Doğru (4), Tam Cevapladı (5) şeklinde puanlandırınız. Teşekkür ederim.

Betül Ertuğrul
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Sözcüklerle Çalışalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarısmı Cevapladı	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Soruları Cevaplayalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarısmı Cevapladı	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Konuyu ve Ana Düşünceyi Bulalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarısmı Cevapladı	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Eşleştirelim Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarıısını Cevapladı	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	

Açıklayalım Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarıısını Cevapladı	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	

İNTERNET NEDİR? METNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Değerli Öğretmenler;

Bu değerlendirme ölçeği, İnternet Nedir? başlıklı bilgilendirici metne ait etkinliklerin değerlendirilmesi için hazırlanmıştır. Öğrencilerin vermiş oldukları cevapları; Hiç Cevaplayamadı (1), Cevaplayamadı (2), Yarisını Cevapladı (3), Cevapladı (4), Hepsini Cevapladı (5) şeklinde puanlandırınız. Teşekkür ederim.

Betül Ertuğrul
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Soruları Cevaplayalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarisını Cevapladı.	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Konuyu ve Ana Düşüncüyü Yazalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarisını Cevapladı.	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Soru Yazalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarisını Cevapladı.	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Boşlukları Dolduralım Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarıısını Cevapladı.	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	

TÜRKİYE’NİN TURİSTİK DEĞERİ METNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Değerli Öğretmenler;

Bu değerlendirme ölçeği, Türkiye’nin Turistik Değeri Başlıklı bilgilendirici metne ait etkinliklerin değerlendirilmesi için hazırlanmıştır. Öğrencilerin vermiş oldukları cevapları; Hiç Cevaplayamadı (1), Cevaplayamadı (2), Yarısını Cevapladı (3), Cevapladı (4), Hepsini Cevapladı (5) şeklinde puanlandırınız. Teşekkür ederim.

Betül Ertuğrul
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Eşleştirelim Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarısını Cevapladı	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Sözcüklerle Çalışalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarısını Cevapladı	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Öykü Yazalım Etkinliği

Etkinlik	Hiç Cevaplayamadı	Cevaplayamadı	Yarısını Cevapladı	Cevapladı	Hepsini Cevapladı

Soruları Cevaplayalım Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarıısını Cevapladı	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	

Özetleyen ve Sonuç Bildiren İfadeleri Bulalım Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarıısını Cevapladı	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	

Eş Anlamlısını Bulalım Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarıısını Cevapladı	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	

Paragraf Yazalım Etkinliği

Etkinlik	Hepsini Cevapladı	
	Cevapladı	
	Yarıısını Cevapladı	
	Cevaplayamadı	
	Hiç Cevaplayamadı	